S A L A T

SALÂT-NAMAZ SIRLARI

م = Mim
ح = Ha
م = Mim
د = Dal
} Muhammed

ZAT

ا = ALLAH
AHADİYET
ALEM
ADEM

SIFAT – م
ESMA – د
EF'AL – ا

MUHAMMEDİYET
TEVHİD – VAHDET – AHADİYET HABİBULLAH

İSEVİYET
TESBİH – RUHULLAH

MUSEVİYET
TENZİH – KELİMULLAH

İBRAHİMİYET
TEVHİD – HALİLULLAH

MADENİYAT

HAYVANAT

NEBATAT

آدم
ADEM

= SECDE

DAL = RÜKÜ

ELİF = KIYAM

5

Necdetten dinle bu sözü.
Hak'tan ayırma hiç özü.
Bu dünyanın gerçek tadı
Ölmeden ölmekmiş meğer!

4

Aç gönlünü Hak'tan yana.
Neler ulaşır bak sana.
En güzel şey Allaha
HABİB olmakmış meğer!

3

Her yönüyle hep kemâlde,
Görünür varlık cemâlde,
En güzel duş herhalde,
İNSAN olmakmış meğer!

2

İlim öğrenmekten gaye,
Ulaşmak içinmiş yare,
İlmin sonunda paye,
ARİF olmakmış meğer!

1

Düşündünmü, hiç kardeşim,
Bu alemde nedir işin?
Dünya ya sebebi gelişin,
ADEM olmakmış meğer!

S A L A T

Kıl namaz, eyle eda.
Beş on dakikanı et feda.
Güzel ömrün, olmasın heba.
Gelir misin dünyaya bir daha?

Namaz mü'minin Mi'racı.
Müslümanın baş tacı.
Her derdinin ilacı.
Çözümün nuru namaz.

İ Ç İ N D E K İ L E R

BİRİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ KISIM
Namazdaki sözler bölümü

İKİNCİ KISIM
Namazdaki hareketler bölümü

İkinci yön

Üçüncü yön

Ö N S Ö Z

Muhterem okuyucum, uzun zamandır oluşumuna çalıştığım bu kitap da nihayet tamamlanmış bulunmaktadır.

Himmet edin okuma zahmetine katlandığınızda, ya oldukça derin düşüncelere dalacak, veya hiç ilginizi çekmeyeceğinden bir kenara bırakacaksınız. Fakat ben, yine de size okuyup düşünmenizi tavsiye edeceğim.

Acaba, dal it ı ne kadar “taklidi ibadetler”le vakit geçireceğiz? Yaptığımız işin neyi ifade ettiğini anlamadan ve ruhuna vakıf olmadan, vakti gelince tekrarladığımız oluşumlar.

bizleri hayal ve zandan başka nereye götürebilir ki?...

Eyy Hak yolcıısıı kardeşim, üzerindeki gaflet toprağını at. Donuk halde olan iç alemini, gönlünü faaliyete geçir, canlan. Harekete geç, ataletten kurtul, Nefsinden hür ol ki, ancak o zaman daha tarafsız ve isabetli düşünceye oluşasın.

Namazlarımızın sadece bedensel değil, ruhsal yönlerinin de bulunduğunu unutmayalım ve her iki yönünün de hakkını vermeye çalışalım.

Sevgili okuyucum Bu kitabın yazılışında, dizilişinde basılışında bastırılışında emeği ve hizmeti geçenleri saygı ile yadet. geçmişlerine hayır dua et, ALLAH c.c. gönlünde feyz kapıları açsın.

Yarabbi bu kitaptan meydana gelecek manevî hasılatı evvela acizane Efendimiz Muhammed S.A.V.nin ruhuna, sonra merhum Nusret Efendi Babamın, Rahmiye Annenin ve bütün Uşşâki canlarının ruhlanna hediye eyledim, kabul eyle.

Not: Bundan sonra ki kitabımız inşallah mübarek geceler ve gerçekleri olacaktır.

Necdet ARDIÇ UŞŞAKÎ
TEKİRDAĞ

BAŞLARKEN

Sayıların Bazı Özellikleri

Harflerden meydana gelen hece ve kelimelerin nasıl birer ifadeleri var ise, rakkamların da tek veya daha çok oluşlarında da bazı ifadeler olmaktadır. Bir veya bir kaç rakkam yan yana gelince nasıl ki sayısal bir değer ifade ediyorsa, aynı rakamların bir de sözel ve manasal değerleri vardır. Bunlardan bazılarını aşağıya çıkarmaya çalıştım.

Kitabımızın içinde yeri geldikçe bu sayıların bazılarının mana ve ifadelerini görüp anlamağa çalışacağız.

(1) Ehadiyyet ve teklik alemi.

(2) Tek'in çitte dönüşmesi. "Sen ve ben"

(3) Yakıyn mertebeleri, îlmel, aynel, Hakkal yakıyn.

(4) Şeriat, tarikat, hakikat, marifet,
"anasır-ı erbaa" (dört unsur) toprak, su ateş, hava.

(5) "Hazarat-ı hamse" "beş hazret"
(Efal, esma, sıfat, zat ve İnsan-ı kamil, mertebeleri.)

(6) İmanın hakikatleri.

(7) Nefis mertebeleri.
(Emmare, levvame, mülhime, mutmeinne, radıye, merdiyye, safiye)

(8) Cennet mertebeleri.

(10) Varlık ve yokluk birarada.

(11) Birlikteki çokluk.

(12) İnsan-ın seyr mertebeleri. Kelime-i tevhid'in harf sayısı

(13) Hazret-i Muhammed A.L.nın rumuz sayısı.

(17) Namazın farzları.

(18) On sekiz bin alem.

(19) Besmelenin harf sayışı, on dokuz mucizesi.

(28) Yirmi sekiz peygamber.

(33) îsevivet kemali, teşbih sayışı.

(40) Kemal yaş. bir günlük namaz'm rek'at sayışı.

(99) Esmaül hüsna. ALLAH'ın güzel isimleri.
ve diğerleri

S A L A T

NAMAZ BAHSİ

euzü billahi mineşşeytanirraciym

bismillahirrahmanirrahiym

elhamdüllillahi rabbil alemiyn
vessalatu vesselamu ala resulina muhammedin
ve alâ alihi ve eshabihi ecmain

Muhterem okuyucum, evvela Cenab-ı Hak'tan cümlemiz için akıl, fikir, zeka ve gönül genişliği niyaz ederim. Zira. en çok bunlara ihtiyacımız vardır.

Düşünce dünyamızın hareketsiz olduğu ve genelde islami yaşantının yüzeysel kaldığı günümüzde, yeni araştırma ve düşüncelere ihtiyacımız vardır. Bu yüzden biz de **"Salat"** namaz üzerinde bir miktar çalışma ve araştırma yaptık, sizlere sunmağa çalışacağım.

Gerçi bu bahis, kurallaştığı günden beri araştırılıyor, her araştırmada da yeni bir yönü ortaya çıkarılıyor. Biz de bunlara bir miktar bir şeyler ilave edebilirsek ne mutlu!

Bilindiği gibi İslam dininin **beş temel** direğinden biri de **"namaz"**dır.

Namazın bir çok yönü olduğunu alimlerimiz bildirmişlerdir. Bunların fıkhi yönü dini kitapların hepsinde çok geniş ve tafsilatlı bir şekilde anlatılmıştır.

Biz burada "namaz hocası" kitaplarında belirtilen, "namaz nasıl kılınır?" şekli ile değil de; namazın daha ziyade ortaya çıkmamış olan **manevi** ve iç yönü, **vahdet** yönü ile ilgili kısımlarım ele almak istiyoruz.

Cenab'ı Hak müsaade ettiği, aklımızın erdiği kadar inşeallah açıklamaya çalışacağız. Allah c.c. cümlemize gayret ve gönül genişliği versin gereğini yerine getirmeye çalışalım. Çünkü İslamda namaz sadece fiziksel bazı hareketleri yapmaktan ibaret bir oluşum değil, batın'ı ile birlikte, yani içi ve özü ile birlikte, çok mühim bir ibadet şeklidir.

Bilindiği gibi namaz ibadetinin biri "hareketler" diğeri "sözler" olmak üzere **iki** ana unsuru vardır.

Namaz kılan kimse, bilerek veya bilmeyerek bu iki yönünü de yerine getirmektedir.

Namaz içerisinde ezbere söylenen sözler **ağız pınarından** akar, dökülür. Okuyan bu oluşumu idrak etse de etmese de, yapılan bu iş eğer, şartlanmışlıklar ve alışkanlıklar içinde, adet hükmünde kalıyor ise, biz ancak Namaz kıldığımızı **zan edebiliriz.**

Bu şekliyle, acaba, namazımız gerçek hukuku ile meydana gelmiş olabilir mi?

Cenab-ı Hak'kın bizlere vermiş olduğu akıl, bilgi ve ruhla, sözleri ve hareketleriyle namazlarımızı, biz Müslümanlara yaraşır bir şekilde eda etmemiz, Hak'kın luizurunda değerimizin artmasına sebeb olacaktır.

O halde mümkün olduğu kadar **“hareketler”** ve **“sözler”** olanrak namaz ibadetini iyi inceleyip, araştırıp, gerçek yönlerini ortaya çıkarıp, öylece eda etmeye çalışmalıyız.

Namazda, “sözler” ve “hareketler” olmak üzere iki yön var demiştik.
Bunlardan **“hareketler”**;

- kıyam,
- rüku,
- secde,
- tahiyyat gibi hususları kapsar,

“sözler” ise,

okunan Sure, ayet, dua, zikr gibi şeylerden ibarettir.

Şimdi; bunları yavaş yavaş incelemeye çalışalım ve hiç farkında olmadan bir günlük namaz ibadeti içinde sırasıyla ne kadar çok ve güzel, şeyler yaptığımızı hayretle görelim.

Fakat yine bunları idrak edebilmemiz için, temizlenmiş- bir iç dünyamıza ve aklımıza ihtiyacımız olduğunu bilelim.

B İ R İ N C İ K I S I M

SÖZLER BÖLÜMÜ

Bilindiği gibi **“Hanefi mezhebi”** itibariyle,
bir günlük **beş vakit** namaz,

- on yedisi **(17) farz,**
- yirmisi **(20) sünnet**,
- üçü **(3)** de **salat-u vitr**, olmak üzere **kırk (40)** rek’attır.

Bunlarda söylenen sözler,

- Niyyet	13	Defa
- Sübhaneke	15	“
- Euzü Besmele	15	“

- Sadece Besmele	25	“	
- Fatiha	40	“	
- Zammı Süre	33	“	
- Kunut Duası	2	“	
- Tekbirler	281	“	Ezan ve kamet
- Kunut Tekbiri	1	“	tekbirleri ile beraber
- Sübhane Rabbiyelaziym.(en az)	120	“	
- Semi Allahu ilmen hamideh	40	“	
- Rabbena lekel hamd	40	“	
- Sübhane Rabbiyelala (en az)	240	“	
- Tahiyyat okunuş	21	“	
- Salli ve barik salavatlar	26	“	
- Rabbena atina ve devamı	13	“	
- Selam	26	“	
- Allahümme entesselam...:	13	“	
- Ala Rasulüna salavat	5	“	
- Sübhanellahu velhamdü lillahi...	5	“	
- Ayetel kürsi	5	“	
TESBİHLER			
- Sübhanellah	165	“	(33x5)
- Elhamdülillah	165	“	(33x5)
- Allahu Ekber	165	“	(33x5)
- Lailahe illallahu vahdehula...	5	“	
- Allahümmahşurna veya benzeri	5	“	
- El açıp dua	5	“	
- Duadan sonra Fatiha	5	“	
	1494	**toplam**	

(1494) 1
4
9
4
18
18 bin alem namaz içinde

Toplam, yaklaşık olarak bir günlük beş **(5) vakit** namazda,
tekli veya gurup halinde
bin dört yüz doksan dört **(1494)** defa ağzımızdan yukarıdaki kelime ve cümleleri çıkarıyoruz:
Nekadar muhteşem bir sistem ve düzenleme!....

Her oluşum da, **“Ulül elbab”** “Kamil akıl sahipleri” için bir çok ibretler vardır.
Böylece, bir günlük namaz ibadetini kısaca inceledikten sonra, tekrar sözler bölümüne geçip, sözlerin ifade ettikleri anlamaya çalışalım.

Dinimizde **“SALAT”** olgusunu ifade eden bir çok ayet-i kerime ve hadis-i şerif vardır; ancak **“NAMAZ”** kelimesi yoktur.
Türkçeye çevrildiğinde **“salat”** kelimesinin manası, “dua ve namaz” kelimeleriyle verilmeye çalışlamaktadır, fakat bu kelimeler **“salat,”** kelimesinde bulunan çok yüklü mana ifadelerini karşılayamamaktadır, belki de bu yüzden namaz ibadetimizi gereği gibi yerine getiremiyor ve hakkıyla faydalanamıyoruz.

Nasıl ki, **“Allah-u ekber”** yerine **“Tanrı uludur”** demek sureti ile tekbirin karşılığı verilemiyor ise ***(1)**, **“salat”** karşılığı **“namaz”** da yetersiz kalmakta ve ancak namaz olgusunun birinci mertebesi olan **“efal”** yani **“fiil”** mertebesini anlatabilmektedir.

***(1)** *Bu mevzu ile ilgili izah. "Ezan-ı Muhamed-i" bölümündc gelecektir.*

Halbuki **"SALAT"** kelimesinin içeriği;
namaz olgusunu
- hem **efal/fiil** mertebesinde,
- hem **esma** mertebesinde,
- hem **sıfat** mertebesinde ve
- hem **zat** mertebelerindeki oluşumların tamamını kapsamına aldığından

kişiye geniş bir saha açmaktadır.

Şimdi **"SALAT"** (صلت) kelimesinin ifade ettiği manayı anlamaya çalışalım,
bu kelime üç harfi yani

(ص) **"sad"** → Cenab-ı Hak'kın **sıfat** alemini

(ل) **"lam"** → **lahud** alemini

(ت) **"te"** → **tevhidleri** ifade etmektedir

Namaz kılan kimse, eğer, gerçek **"salat"** olgusunu meydana getirmeye çalışıyor ise,
- bedeni ile **efal** mertebesinde,
- okuduğu sözler ile **esma** mertebesinde,
salatın
- **"sad"**ı ile **sıfat** mertebesinde,
- **"lam"**ı ile **lahud zat** mertebesinde ve
- **"te"** si ile de bütün mertebelerin **tevhid'**ini
öz varlığında toplamış olmaktadır.

Yani, **"tevhid-i efal",**
"tevhid-i esma",
"tevhid-i sıfat", ve
"tevhid-i zat", mertebelerini***(2)**, kendi bünyesinde idrak edip, namazını o şekilde kendinden kendine, ifa eder.

***(2)** *Bu mertebeler "İrfan Mektebi" adlı kitabımızda anlatıldı.*

Bu oluşum müthiş bir iştir. Buraya ancak irfan yolundan gelen, gerçek **salat** olgusunu değerlendirebilen Hak yolcuları ulaşabilir.

İşte salat kelimesinin ifade ettiği geniş anlamlı manası budur ve mü'minin mi'racı olan namaz da budur.

Namaz kelimesi ise sadece **beden** mertebesinde yapılan ibadet-i ifade etmektedir.

İşte bunun için bizler, daha baştan önümüze perde çekmiş, ulaşılması lazım gelen yeri kaybetmiş oluyoruz.

Adet hükmünde kılınan bu namazlar, acaba kılanlara ne kadar fayda sağlayacak?...

Yaptığımız her türlü işi araştırıp en güzel şekliyle yapmamız bize düşen başlıca görevdir. Çünkü dünyadaki en küçük vaktimizin bile değeri çok büyüktür. Boşa geçen bir saniyenin, geri kazanılması hiç bir zaman mümkün olamayacaktır.

S Ö Z L E R İ N   A N L A M L A R I

NİYYET : Mesela kıbleye dönerek, "**niyyet ettim sabah namazının iki rek'at**

sünnetini kılmaya" diye başladık,
ve **"ALLAH-U EKBER"** deyip ellerimizi kulaklanmıza götürdük.

Şimdi bu kısmı biraz incelemeye çalışalım.

Evvela **"ALLAH-u EKBER"** nedir?
Genelde bu "tekbir kelimesi" "Tanrı uludur" şekliyle ifade edilmeye çalışılır ki, kesinlikle karşılığı değildir.
Ayrıca, "büyük ALLAH" c.c. diye de genel olarak ifade etmeye çalışıyoruz ki, bu dahi olması gereken gerçek manayı ifade edemiyor.

"Kebir" büyük **"ekber"** en büyük manasına olduğundan, **"en büyük ALLAH"**tır demiş oluyoruz.
Fakat bu kelime, üzerinde çok durulup, düşünülmesi lazım gelen bir kelimedir.

Bunu gerçek yönüyle anlayabilmemiz için, evvela "ALLAH" c.c. kelimesinin neyi ifade ettiğini, "ALLAH c.c. ve mertebelerinin" mahiyetini ve huzurunda durduğumuz o azamet-i ilahiyenin ne olduğunu düşünmemiz ve anlamamız gerekmektedir.

"Ezan-ı Muhammedi" bölümünde bu mevzuu tekrar ele alacağız. Burada şimdilik bu kadarla bırakıyoruz.

Tekbir getirirken avuçlarımız açık ve içleri, **"Kabe-i muazzama"**ya dönük olarak ellerimizi kulak memelerimize götürdüğümüzde, yapmış olduğumuz bu hareketi biraz inceleyelim.

Ka'be, Hak'kın zatinin timsali'dir.
Her kişinin avuçlarının içinde,
sağda **18**
solda **81** rakkamı yazmaktadır,

"Arap rakkamlarıyla" bu ikisinin toplamı **99** eder. (١٨ +٨١ = ٩٩)

El parmakları ise, **"ALLAH"** c.c. lafzının harfleridir, yani, "ALLAH" c.c. yazısıdır.

İşte "salat" ibadetini ifa etmeye çalışan kişi bunları bilerek ellerini kulaklarına kaldırıp, **"ALLAH-u EKBER"** dediğinde,

- evvela dünyaya ait ne varsa hepsini geriye atmış olması gerekmektedir.

Baş parmaklarını kulak memelerine değdirmesi,
"**ey İnsan kulaklarım aç, ağzından çıkanı duy, manasını anla**" demektir.

Ellerinin içinde (**99**) **"esma'i ilahiyye"**
parmaklarında **"ALLAH"** c.c. "İsmi celal" ile "ALLAH'ın zatinin timsali" olan **"Ka'be'yi şerife"** karşı durması,
zatının, zatına; **efal** mertebesinden başlayarak her mertebede **ayna** olması demektir.

Bu mertebede kişinin, Hak'kın huzurunda;
Hak olarak kendini bilip, bulması ve bu hali yaşamasıyla çok büyük bir irfaniyete ermiş ve **"mahbubiyyet"** yani "sevilen" mertebesinde olmuş olması gerekmektedir.

Namazlarını ihmal ile terkedenler, neler kayıp ettiklerini bir bilselerdi?

Kişi kendi, **"izafi kimliğinden"** varlığından geçip, hakiki varlığı olan, **"İlahi kimliğine"** bürünecek,
kendini **Hak'kani sıfatlarıyla** tanıyacak ve zatından zat'ına, **kıyamı** ile ta'zim etmiş olacaktır.

Beş vakit salat'ta, (**13**) **niyyet** ve **"niyyet tekbir"**i vardır.
13 sayısı **"İnsan'-ı kamil"**in rumuzlarından bir rumuzdur.
"Altı Peygamber" isimli kitabımızın "Muhammed aleyhisselam" bölümünde bu husus anlatılmaya çalışıldı.

Bir başka yönden, beş parmağımız, Hak'kın **"beş hazret"** yani **"Hazarat'ı hamse"** mertebelerim sağlı sollu ifade etmektedir.

(Yasin 36/83 ayette)

فَسُبْحَانَ الَّذِى بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَىْءٍ ﴿٨٣﴾ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿﴾

fesübhanelleziy biyedihî melekûtü külli şey'in
ve ileyhi türce'une
bu halde külli/her şeyin mülk/tasarrufu
yedihî/onun/kendisinin yed/eli/kudreti ile o zat/şey sübhan/münezzehtir
ve ileyhi/ona/kendisi üzre/değin erce'a/rucu eder, döndürülülür
"Her şeyin mülkiyyeti elinde olan zat'-ı ulühiyyeti her türlü noksanlıktan tenzih ederiz, her şey ona dönecektir".

(Tebareke/Mülk 67/1)

تَبَارَكَ الَّذِى بِيَدِهِ الْمُلْكُ ﴿١﴾

"tebarekelleziy biyedihi'l mülkü"
mülk/saltanat/yönetim, hükümranlık
yedihi/onun/kendisinin yed/eli ile olan zat tebarek/bereketli/yüce dir
"Elindeki mülk ne bereketlidir", hükmüyle

beş (5) parmaklı insan elinin nelere kadir olduğunu;
sağ elin içindeki **18** rakamının, 18 bin alemi;
ikisininin toplamının, **99** (9 + 9) yine toplamın **18** ettiğini,

sol elin içindeki **81** (8+1= **9**) +**1** ilavesiyle **19** olduğunu,

bir başka ifade ile
sağ el içi **18**
sol el içi **19**'u ifade etmekte,

yani
biri **18** bin **alem**
diğeri Kur'an da **19** mu'cizesini ifade etmekte olduğunu idrak edip;

99 ile ifade edilen aslında sonsuz **"esma-i ilahiye"**nin
ve tekbir getirirken söylediğimiz **"ALLAH"** lafzı celali ile birlikte **"İsmi azam"**ı oluşturan **100** ismi zuhura çıkarmayı ifade etmektedir.

İnsan ne büyük bir mertebede olduğunu, keşke **"yakıyn bilgisi"** ile anlayabilse idi ne olurdu?

İşte kişi, **"Niyyet tekbiri"** ile yelpaze gibi açtığı bu muazzam ilahi sırlarla Hak'kın huzurunda **Hak** olarak durmağa başlamış olmaktadır.
Kişi diğer zamanlarda, Hak'tan ayrı mı? - Hayır.
Ancak, namazda çok özel olarak Hak'kın huzurunda duruyor olmaktadır.

Tekbirin devamında el bağlayıp, açığa çıkardığı bu muazzam sırları gizlemiş, kulluk mertebesine inmiş, oradan niyaza başlamış bulunmaktadır.

İşte bir kimse, gaflet ve alışkanlık hükümleriyle namazına baslarsa, iş daha baştan noksan olduğundan gerekli oluşumu meydana getiremiyor demektir.
Cenab'ı Hak'kın bizim namazımıza ihtiyacı yoktur, fakat bizim onu tanımaya sonsuz ihtiyacımız vardır.
Namazlarımızı bir beklenti içinde, yani cennet sevdasıyla yapıyorsak bu, **"avam için"** menfaat karşılığı bir işten başka bir şeye yaramaz, ve bunda **"ALLAH rızası"** aranmaz. Bu durumda ancak **"nefs'in rızası"** olduğu bilinmelidir.

Tasavvuf ehli olarak namazlarımızı her türlü dünya ve ahret menfaatlan karşılığında yapmaktan imtina etmeliyiz.
Eğer Rabbimiz bize "**namaz kılsanız dahi sizi cehenneme atacağım**" dese, biz yine namazlarımıza devam etmeliyiz.
Çünkü namazlarımız bize her ne kadar sevab kazandınyor ise de, gerçek manada kılınan namaz, İnsan-ı **"irfan"** mertebesine ulaştıracak en güzel bir sistemdir, ve öyle düzenlenmiştir.

Namaz-ı gafilan, sehv-i sücûdest.
Namaz-ı ariân, terki vücûdest.

Yani,

Gafillerin namazı, **"yanılma secdesi"** ile.
Ariflerin namazı, **"vücudlarını terk"** ile olur,

demişlerdir.

"Enel Hak" şehidi, Hallac'ı Mansur, elleri bileklerinden kesildikten sonra, görevlilerden biraz mühlet ister;
der ki, "**aşkın iki rek'at namazı vardır, bunun abdesti kişinin kanı ile alınır**", ve kesik kol bileklerinden akan kanlarla yüzünü gözünü yıkayıp abdest alır gibi yapar, namazını kılar, ve hayatına son verilir.

Büyük velilerden, Cüneyd'-i Bağdağdi'ye bir gün bir arkadaşı gelip,
"**senin yakın dostun** (Hüseyin ennuri) **bir haftadır cezbe ile sema etmektedir, ne dersiniz?**" diye sorar;
O da biraz düşündükten sonra, "**namazlarım ne yapıyordu?**" diye sorar.
Bunun üzerine gelen kişi ona,
"namaz vakti geldiğinde namazını kılıp tekrar semaya başlıyordu" der.

Bunun üzerine Cüneyd-i Bağdağdi Hazretleri,
"elhamdülillah, biz de bunu beklerdik," demiştir.

Hazret-i Ali Efendimizin ayağına saplanan okun namaza durduğunda çıkarıldığı bilinen meşhur hadiselerdendir.
Aleyhissalatü vesselam efendimizin ayaklannın altı yarılıncaya kadar ibadet ettiği dini kitaplarda geniş şekilde yazılıdır.

Güzel kılınan bir namaz insana mutlaka dünya ve ahret saadetini temin eder.

S Ü B H A N E K E

İşte böyle ihlaslı ve irfanlı bir duruşla kıyamdaki kişi gönlünü Rabbine, rabt ederek kısa süreli bir sükunetten sonra **"sübhaneke"**yi okumaya başlıyor.

"sübhaneke allahümme ve bihamdike
ve tebarekesmüke ve teala ceddüke
ve la ilahe gayruke."

"Sübhaneke Allahümme",
"ey azameti, şanı, yüce olan Rabbım ALLAH'ım! Seni her türlü noksanlıklardan tenzih ederim. Sen o kadar yücesin ki," dediğinde;
namaza başlarken el ile yaptığı hareketleri bu safhada **kelama** dönüşüyor, zuhura geliyor.
Gönlünde kaynayan, coşan ilahi sevgi yavaş yavaş zuhura çıkmaya başlıyor.

"ve bihamdike"
"senin hamdınle seni hamdederim".
Çok ince manayı ifade eden bu sözü bir miktar açmak istersek, şöyle diyebiliriz. Esasen ben yokum ki, benim hamdımla diyeyim.
"Ve bihamdike"
"senin hamdınla sana hamdederim."

Neticede ne oluyor? Ben yok isem, bende hamd eden sensin.
Yani senin hamdınla bu hamd oluşuyor, yerine geliyor.

Sözlerine ve niyazına devam ederek.
"ve tebarekesmüke"
"ve sen ne yücesin, ne mübareksin, ne bereketlisin".

"ve teala ceddüke"
"sen ne yücesin ne azametlisin".

"vela ilahe gayruk"
"Ve senden gayrı da ilah yoktur".
Ben bunu böyle bilir böyle yaşarım, demiş oluyor, lisanen ve de halen.

İşte kişi, namazını sürdürdüğü müddetçe günde **15** defa bu **"sübhaneke"**yi okuyor. (1

+ 5 = **6**) imanın gerçek şartlarını da meydana getirmiş oluyor.

E U Z U   B E S M E L E

"Sübhaneke"yi okuduktan sonra,

"Euzü billahi mineşşeytanirraciym bismillahirrahmanirrahiym" geliyor.

Bu ne demek?
"Euzü billahi"
"**Ben ALLAH'a istiaze eder/sığınırım**".
Kimden?
"**recmedilmiş/kovulmuş, taşlanmış şeytandan ALLAH'a sığınırım.**"
Devamında,
"Bismillahirrahmanirrahiym," dediğinde kişi,
genel anlamda:
"**Rahman ve Rahiym olan ALLAH'ın adıyla**" demek olan **19** harfli **"Besmele-i şerif"**
özel manada ise,
"ALLAH" isminin geniş varlığında **"Rahman"**ın, **"rahmin"**de, **"Nefes-i Rahmani"** ile neyi, nerede meydana getirmeyi dilemişse, orada faaliyete geçirir demek olur.

Böylece **18** bin alem meydana gelmiş,
geriye kalan **1'**de de varlığı var eden **yüce zat**, bütün alemden ve de **"İnsan-ı kamil"**in gözünden, saltanatını seyr etmiş olmaktadır.

İşte bu oluşuma binaen **19**, Kur'an da mucize rakkam olmuştur.
Yeri olmadığı için 19 rakkamının detaylarına girmeden, ancak ilgisi dolayısıyla, Kur'an-ı Keriym'de bulunan **114** besmele-i şerif, **19**'un **6** katıdır.
6 rakamı ise bilindiği gibi genel anlamda **imanın** şartlarıdır.

40 rek'atlı bir günlük namazın **15** rek'ati, **"euzü besmele"** ile başlıyor;
geriye kalan **25** rek'ati ise sadece **"besmele"** ile başlıyor.

15 rakkamını ayrıştırırsak **1** ve **5** olur, bunun toplamı **6**'dır.
6 daha evvelcede görüldüğü gibi **imanın kemalatını** ifade eder.

25 rakkamını aynştırırsak, **2** ve **5** olur, bunların toplamı ise **7'**dir,
7 "Ettur'u seb'a" "yedi tur" nefis mertebelerinin sayısıdır,***(3)**.

(3) İrfan mektebi adlı kitabında anlatıldı.

15 ve **25** rakkamlarının ayrışmalarının toplamı (15 için) **6** ve (25 için)**7** idi;
ikisinin toplamı ise (6 + 7) **13** olur ki,
bu da Efendimizin, yani **"Hakikat-i Muhammedî"**nin şifresini vermektedir.

13 rakkamının ayrışmasının toplamı 1 + 3 daha **4**'tür.
4 sayısı ise **"şeriat", "tarikat", "hakikat", "marifet"** mertebelerim ifade eder.

4'ün sağına bir sıfır (**0**) konduğunda **40** sayısı elde edilir ki,
- bu da bir günlük namazdaki rek'atların toplam sayısıdır
- ve ayrıca efendimizin Peygamberlik yaşı başlangıcıdır.

Burada küçük bir hatırlatma ile dikkatinizi çekmek istiyorum.
Şöyleki;
40 sayısından her hangi bir sayı çıkarın, (40 – **11** = **29**)
çıkan sayıları kendi bünyesinde toplayın, 11 (1+1=**2**) ve 29(2+9=**11**)
çıkan iki ayrı sayıyı tekrar toplayın 2 + 11 = **13**
her işlemde neticenin **13** olduğunu göreceksiniz.

Bir misal olmak üzere, şöyleki:
40'tan **11**'i çıkaralım, geriye **29** kalır,
1+1 daha **2** eder. 2+9 daha **11** eder.
2+11 toplandığında **13** olur.

Sizler bu yoldan değişik hesaplamalarla 40'ın içinden hangi sayıyı ele alırsanız alın neticede 13 sayısını bulduğunuzu göreceksiniz.

Daha evvelcede belirtildiği gibi **13** sayısının özellikleri *"Altı Peygamber"* isimli kitabımızda daha geniş olarak anlatıldı, burada bu kadarla bırakıyoruz.

F A T İ H A   S U R E S İ

Bu anlayış içinde besmeleyi de çektikten sonra, sıra **“Fatiha”**ya geliyor. Kişi ancak bu hazırlıklardan sonra onu gerçek anlamıyla okumaya başlayabiliyor.

Bir günlük namaz’da kırk **(40)** defa, okunan **“Fatiha’yı şerif”**in ifadesi,
40 bölü 4 (40/4 = 10) **“10”**
“şeriat, tarikat, hakikat, marifet”, mertebelerinde
ve her mertebede, **10’**ar rek’at olmak üzere bu mertebelerin hakikatlerini, yaşayarak, okumak ve namazlarını kılmaktır.

Şimdi! Namaza durmaya hazırlanan kişi,
- önce **niyyet** etti,
- sonra sırasıyla
  - **tekbir** getirdi,
  - “**sübhaneke**”yi okudu,
  - “**euzü besmele**”yi çekti.

Böylece **“vehim”** ve **“hayal”** yani **“şeytan ve şeytanî”** düşünceler’den arındıktan sonra,
- tam bir safiyet ile, **“Fatiha”** suresini okumaya başlayabilirse, ancak o zaman *o’nun hakikatine nüfus etmiş* olabilir.

Burada, **“Elhamd”** süresine niye **“Fatiha”** ismi verilmiş diye bir soru akla gelebilir.
“Fatih” “fetheden, açan” manasında olduğundan, kitabı açmak, namazı açmak, ifadesinde olduğunu düşünebiliriz.
Daha mühim olarak da,
- Kur’an’ı Keriym’in içindeki manaları açmak,
- namaz olgusunun, gerçek **“Salat”**ın gerçek ifade ve manalarını açmak diye düşünebiliriz.

Gayemiz burada, Fatihay-ı Şerifin genel tefsir ve yorumunu yapmak olmadığından kısa bir özet vermekle yetineceğiz. ALLAH c.c. cümlemize akıl gönül açıklığı versin.

(Fatiha 1-7)

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٢﴾

“elhamdü lillahi rabbil alemiyn”

dediğimiz zaman,
“Hamd” ancak “**alemlerin Rabbi’na, mahsustur,**” demiş oluyoruz. Bu ifadeyi çok iyi anlamamız gerekiyor,

İnşeallah, gelecek sayfalarda **“Hamd”**ın beş (5) mertebesi’ni açıklamaya çalışacağız.

Nasıl bir ALLAH c.c.?

﴿٣﴾ اَلرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

errahmanirrahiymi

"**Rahman ve Rahim olan**".

"Rahman"iyyet;

İsimlerin ve sıfatların, gerçek yüzleri ile meydana gelişinden ibarettir, diye tarif edilmiştir.

Hiç bir fark gözetmeksizin her varlık ihtiyacını ancak **"Rahman"iyyet** mertebesinden karşılayabilir.

"Rahiym" ise, *öze ve içe ait ihtiyaçları* karşılar.

maliki yevmüddiyni

"**Din gününün sahibi**" anlamınadır.

"Din günü", gelecekteki **"kıyamet"** günü olarak belirtiliyor ise de,

Ayrıca **"din günü"** kişi hangi anda ve zamanda kendinde ise, yani gaflette değil de **Hakkani varlığı** ile meşgul ise, işte o vakit aynı zamanda o'nun din günüdür.

iyyake na'büdü ve iyyake neste'ıynü

"iyyake na'büdü" demekle

"**Biz ancak sana ibadet ederiz**"

"ve iyyake neste'ıynü" demekle de

"**Ancak senden yardım dileriz**" demiş oluyoruz.

Bu kısımları okuyor iken aklımız da "Hak" düşüncesinden başka, dünyalık bir düşünce var ise, işte o düşünce her ne ise, namaz kılan kişinin **"Rabb'ı hası"** ve yardım dilediği o düşuncesi olur;

farkında bile olmadan gizli **"şirk"in** içine düşmüş bulunur, ki çok dikkat etmek ister.

ihdinassıratal müstakıyme

"**Bizi doğru yola götür**"

﴿٧﴾ صِرَاطَ الَّذِينَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ

غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلاَ الضَّاۤلِّينَ

sıratalleziyne en'amte aleyhim
gayril mağdubi aleyhim ve leddallıyne

"sıratalleziyne en'amte aleyhim"
"Üzerine nimet verdiğin kimselerin yoluna"

"gayril mağdubi aleyhim ve leddallıyne" amin.
"**Gazaba ve dalalete düşmeyenlerin yolundan götür" Amin**.

Fatiha süresinin bir ismi de, **"Seb'ul mesani"** yani **"iki yedili"** dır.
"Zahir" ve **"batın"**
"Hak" ve **"kulluk"** ile **iki** manalı demektir.

Böylece zahir ve batın manalarını idrak ederek "Fatiha" süresi'ni okuyan kişi,
arkasından (33) rek'atte'de **"zammı sure"** yani "ilave süre" okuması lazımdır. Sadece farzların tahiyyattan sonraki (7) rek'atin de okunmaz.

Genel ve gerçek hatlarıyla "Fatiha" süresi'nde, Hak ve insan arasında kurulan ahenk, zammı sürelerde ki mevzular ile de daha teferruatlı hale getirilip en ince noktalanna kadar Rab'bı bilme yolu açılmaktadır.

Çünkü ancak, "**nefsini bilen Rab'bını bilir**" hükmünce, Rab'bı bilme, kendini bilme yolundan geçmektedir***(4)**.

(4)** *Hazreli Ali efendimiz'in* ***"F'atiha'dan yetmiş deve yükü ilim çıkardım" *dediği* rivayet *olunmuştur.*

Doktor Süleyman Aleş'in. "İş'arî tefsir okulu" adlı kitabinin (64) üncü sayfasında Şa'ranî, hocası (Ali al-Havvaşş'ın) yalnız "Fatiha"dan "240999" ilim çıkarabileceğini nakleder.

Z A M M I   S U R E

Fatiha ile belirli bir **"Hak"** ve **"kul"** bilgisine ulaşan kişi zamm-ı sureler ve ayetler ile de bilgisini genişletmeye devam eder.

Mesela Kevser suresini okuduğunda ondaki mana ve ifadeleri, ihlas veya daha başka her hangi sure ve ayetleri okuduğunda her birerlerinde bulunan değişik mana. ve ilimleri öğrenmiş olur.

İşte Fatihadan sonra okunan Kur'an bölümleri bizlerin bilgilerinin artması için okutulan kısımlardır. Bu bizim hem menfeatimizedir ve hem de müslüman bilgili kimse olmalıdır.

Üç ve Dört Rek'atli Farz Namazların
son rek'atlarında neden Zamm-ı Sure okunmaz?

Bunu anlamak için evvela, **"farz"** ve **"sünnet"** nedir? Bunun tarifini bilmemiz gerekir.

Genel anlamda,

"farz" ALLAH'ın emirleri,
"sünnet" ise, Hz. Muhammed'in S.A.V. yaptıkları ve tavsiyelediridir.

Özel ve gerçek anlam da ise,

"farz" "ALLAH'la olmak"
"sünnet" ise, "halktan uzaklaşmaktır."

Bu idrak içerisinde, üç ve ya dört rek'atli **"farz"** namaza duran kişi,
birinci ve ikinci rek'atlerde zamm-ı süre okur,
üçüncü ve dördüncü rek'atlerde okumaz.

Çünkü

birinci rek'at **"şeriat"** mertebesi,
ikinci rek'at **"tarikat"** mertebesidir.
Buralarda teferruat ilmi gerektiğinden zamm-ı süreler okunur.

Fakat üçüncü ve dördüncü rek'atler, **"hakikat"** ve **"marifet"** mertebelerini ifade ettiğinden bu mertebelerde sadece öz vardır.

"Fatiha" gerçek anlamda yaşanır. Adeta kişi, kendi "Fatiha" olur. Hakk'ın varlığında, yok olur.

Böylece teferruat ilmine gerek kalmaz ve son rek'atlerde zamm-ı süre okunmaz.

K U N U T   D U A S I

Bilindiği gibi salat-u vitrin son rek'atin de okunur. Vitr mevzuuna gelince tekrar kunut duasına temas edeceğiz.

T E K B İ R L E R

Gelelim tekbirlere... Beş vakit namazın hareketlerinde iç ve dış ezanlarında okunan **"ALLAH-U EKBER"** tekbirlerinin izahım kitabımızın **"Ezan-ı Muhammedi"** bölümünde yapmağa çalışacağız. Burada sayılan itibariyle konuya bakmak istiyoruz.

Bir gündeki **5** vakit namazda, **281** ve **1** tekbir olduğunu evvelki bölümde belirtmiştik.

Bu toplam, **282** adet tekbir demektir. Fakat onları toplayamıyoruz, çünkü sondaki tek tekbir sadece **"salat-u vitr"**de olan tek tekbirdir. Bunun karşıtı yoktur, kendine hastır. "Vitr" bölümünde izahı gelecektir.

Diğer tekbirlerin karşıtları olduğundan ayrı bir küme oluşturur. **Vitr tekbiri** ise, **tektir** ve ayrı bir özelliği vardır.

- Şimdi! **281** ve **1**'in izahını yapmaya çalışalım.
Namaz olgusunun gerçekten çok yönlü ve akılları hayrete düşüren bir kurgusu vardır.

Hazret-i Peygambere gelen son vahiy **"Bakara süresi"**nin **281** inci ayetidir.

vetteku yevmen türce'une fiyhi ilellahi
sümme tüveffa küllü nefsin ma kesebet ve hüm la yuzlemune
ve ilellahi/allah değin/üzre fiyhi/onun içinde/ona
irce/rücu edeceğiniz/döndürüleceğiniz
sonra küllü/her nefse keseb/iktisab ettiği, kazandığı
ifa edileceği, tastamam/eksiksiz ödeneceği
ve hu/onlar azlem/zulum/haksızlık edilmeyeceği
yevm/güne ittika/takva et
"ALLAH'a döneceğimiz ve sonra haksızlığa uğramadan herkesin kazancının kendisine eksiksiz verileceği günden sakınınız." İfadesi ile bizlere, namazla birlikte diğer ibadetlerimize'de çok ciddi bir şekilde sarılmamız gerektiğini belirtmiş oluyor.

- 281 ve **1**'in başka bir yönden ele alalım,
281'in 1'ini çıkaralım, (281 – 1) geriye **280** kalır.
Onun da sıfırını atalım, (**28~~0~~**)geriye **28** kalır.
Bu **28**'in ifadesi, Kur'an'da belirtilen **"3"**ü ihlilaflı **28** Peygamberin, her birerlerinden bir özellik alıp hayatına tatbik edip yaşamaya çalışmaktır.

Eğer o ayırdığımız sıfır'ı (0) da birin (1) sağına koyarsak **10** olur, ki daha kemallisi, her Peygamberin hayat hikayesinden **10** haslet kazanmakla olur.

Seyr-i sülük yolunda giden Hak yolcusu **Adem** (as) ile başlayıp → **Muhammed** (as) ile kemale eren, genel manada ki **"İNSANLIK"** seyrini, kendi bünyesinde birimsel olarak yaşamak ve öz benliğini bulmak zorundadır.
Çünkü belirtilen o değerli insanlar, bizler için bir numunedir. Sadece "tarihi bir geçmiş" değiller, "yaşanması gereken gerçekler"dir.

281'in geriye kalan **1**'i de kişinin kendi öz varlığı, yani **"ilahi benliği"**dir.

Kim ki bu sırra erdi, gerçek namaz kılanlardan ve huzur ehlinden oldu.

Ve ayrıca **1** diye belirttiğimiz **"vitr"** tekbirine gelince, o da **"İlahi varlık"**ın benliğidir.
Bu konuya **"vitr"** namazında tekrar temas edeceğiz.

24 saat içindeki bir günlük namaz ibadetimiz sırasında, tekbiri **281** ve **1** defa farkında bile olmadan, ağız hazinemizden etrafa saçıp duruyoruz.

Acaba yaptığımız bu şey adet hükmünde mi? yoksa ibadet hükünde mi? ...

Mevla gafletlerimizi bağışlasın,

R Ü K U

Zamm-ı süre'nin okunmasından sonra sıra rüku'a geliyor.

Her gün **40** defa eğildiğimiz rüku da, en az **120** defa **"sübhahane rebbiyel aziym",** yani "**yüce ve azametli Rabbim seni her türlü noksanlıklardan tenzih ederim**", demekteyiz.

Namaza başlarken, **"sübhaneke"** ile birinci tenzih'i yapmıştık.

Burada ise ikinci tenzih-i yapmış oluyoruz. Bu tenzih aslında, kendinden kendine olan bir tenzihtir.

Yukarıda belirtilen **120** sayısının (**0**)'ını aldığımızda (**12~~0~~**)

geriye kalan **12;** her mertebede o mertebenin gereği olan tenzihi yapmış olmamız gerektigini ifade etmiş olmaktadır.

S E M İ A L L A H U L İ M E N H A M İ D E H

Rüku'dan kalkarken de yine günde **40** defa **"semiallahu limen hamideh"** "**Allah hamd edenin hamdım (övgüsünü) duyar**" diyoruz.

Nasıl duyar?

Hem senden söyler duyar,

hem de kendinden söyler duyar.

Eğer **"semi allahu limen hamideh"** derken kişi, bunu kendi nefsinden, benliğinden, söylüyor ise, **gaflettedir**, bu söylediği, lafzi övgüdür, ikiliktir. Sanki bir mahalden söyleniyor. Bir başka yönden de dinleniyor olmaktadır.

Kişi kemale erdiğinde ise, birimsel varlığı ortadan kalktığından, kendinden söyleyen de; dinleyen de Hak olur.

Bu mertebede Hak, kendi kendini över ve kendisi bu övgüyü duyar. Çünkü onu gerçek manada kendinden başkası da övemez ve duyamaz.

R A B B E N A L E K E L H A M D

Rüku'dan kalktıktan sonra, secdeye giderken yine **40** defa söylediğimiz **"Rabbena lekelhamd"** "**ey bizim Rabbınıız hamd yani (övgü) sanadır**," sözü, üzerinde çok düşünülmesi gereken bir fikir oluşumudur.

Eğer kişi gerçek Rabbına erememiş de, hayalindeki rabbına yönelmiş ise, yaptığı övgü kendi hayalinde var ettiği rabbına olmuş ve ona secde etmiş olur.

Gerçek secde ise**, "Rabbul erbab"** "Rabların rabbı" olan yüce ALLAH'a olmalıdır.

Yusuf (as) zindandan çıkarken arkadaşlarına, (Yusuf Suresi 12/39)

﴿٣٩﴾ يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ ءَأَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ

“ya sahıbeyissicni e erbabün müteferrikune hayrün
emillahül vahıdül kahhar”
ya sicn/zindan iki/2 sahıb/arkadaşım (larım)
müteferrik/çeşitli erbab/rabbler mı hayırlı
yoksa vahid/bir tek kahhar/kahredici allah mı

“ey zindan arkadaşlarım, ayrı ayrı bir sürü rablar’mı hayırlıdır, yoksa tek ve üstün olan ALLAH’mı?” diye sorarak evvela onlara, sonra da bizlere çok büyük uyarı yapmıştır:
Düşünen beyinler hissesine düşeni alırlar.

Buraya kadar üç yerde **“HAMD”** (övgü) ile ilgili husus geçti.
Daha sonra ileride, bir hamd’da teşbihlerde gelecek, inşeallah orada tekrar hamd mevzuuna temas edeceğiz.

S E C D E

“Rabbena lekelhamd Allahu ekber” deyip namazın **“secde”** bölümüne ulaşan kimse, gerçek manada buraya ulaşabilmişse. büyük bir işi başarmış demektir.
Aksi halde gaflet ile secde etmiş demektir. Asıl olan ise, gerçek secdeyi meydana getirmektir.

Bir rek’atte
- bütün hareketler **bir defa** yapılırken
- secde **iki defa** tekrarlanır.

Bir günlük namazda **80** secde vardır ve an az **240** defa **“sübhane rabbiyel ala”** denmektedir.
Bunun manası “**ey yüce Rabbim seni noksan sıfatlardan tenzih ederim**”dir. Dikkat edilirse burada da üçüncü tenzih yapılmış olmaktadır.

Belirtilen yollardan geçip secdeye ulaşan kişinin, (*Alak Suresi 96/19*)
وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ
“vescüd vakterib”
“**secde et yaklaş**” emrini gerçek manada almış olması gerekmektedir.

Birinci secde de **“izafi varlık”** terk edilerek gerçek **Rabbın** önünde secde edilmekte,
ikinci secde de ise **“gerçek benlik”** bulunup **ALLAH**’ın önünde secde edilmesidir.

Secde, kişinin nefsi varlığından tamamen sıyrılıp **“külli mahv”** (**tüm yokluk**)a erişip, oradan da **“gerçek benliğine”** ulaşmasıdır.

Bu duygular içinde kişi tekrar, fakat daha değişik bir bilinçle “Allahu ekber” deyip ayağa kalkar.
Baştan beri anlatılan şekilde ikinci rek’ati de tamamlayıp, tekrar secdeleri yapar fakat

bu defa ayağa kalkmaz **“tahiyyat”**ta oturur.

T A H H İ Y A T

Beş vakit namazda;
(8)i <u>selamsız</u>, (**13**)ü <u>selamlı</u> (**21**) adet **“tahiyyat”** oturuş vardır.

“Ettehiyyatü”nün lügat manası: ***“Bütün mahlükatın hayatları, kal ve hal dilleri ile halikları olan ALLAH’a c.c. karşı yaptıkları hamdlar, şükürler, manevi hayat hediyeleri”*** olarak ifade edilmektedir. ***(5)**
***(5)** *Yeni lügat* shf *138.*

Selam verilmeyen oturuşlarda sadece,
“ettehiyyatü lillahi vessalevatü vettayyibat,
esselamü aleyke ya eyyühennebiyyü ve rahmetullahi ve berekatühü
esselamü aleyna ve ala ibadillahissalihin
eşhedü en la ilahe illallah ve eşhedü enne muhammeden abdühü ve Resülühü”
okuyarak, sonraki rek’at için tekrar ayağa kalkar, namazına devam eder.

Nihayet selam verilecek tahiyyat’a gelince tekrar oturur ve yine tahiyyat’ı okur,
- arkasından **“salavat”** <u>dualarını</u>

- ve onların arkasından da
(Bakara Suresi 2/201).

(اَللّٰهُمَّ) رَبَّنَا اٰتِنَا فِى الدُّنْيَا حَسَنَةً
وَفِى الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

“allahümme rabbena atina fiyddünya haseneten
ve fiyl ahıreti haseneten ve kına azabennar”
dünya içinde hasenat/iyilik ve ahiret içinde hasenat/iyilik
(allahümme)rabbimiz eta/ate/ver, getir bahşet
ve kına/takva kıl/ koru nar/ateş azabına
“Ey Rabbimiz! Bize dünyada bir iyilik ve âhirette de bir iyilik ver ve bizi ateş azabından koru der.
(İbrahim Suresi 14/40-41)

“rabbic’alniy mukıymessalati ve min zürriyyetiy

rabbena ve tekabbel dü'ai" (40)
"rabbenağfir liy ve livalideyye ve lil mu'miniyne
yevme yekumül hısab" (41)
rabbim salat/namazı ikame eden/dosdoğru kılan olarak
beni ve zürriyetimden ce'al/kıl/yap
rabbimiz ve duamı tekabbel/kabul eyle (40)
"Ey Rabbim!. Beni ve neslimden olanı da namazı devamlı kılanlardan eyle. Ey Rab'bimiz!. Ve duamı kabul buyur.." (40
hısab/hesab kame olacak yevm/gün
benim için ve validey/ebeveynim için ve müminler için
(*beni ve valideyimi ve müminleri*)
rabbimiz mağfiret eyle/bağışla(41)
" Ey Rab'bimiz!. Hesap olunacağı gün beni, anamı, babamı ve müminleri bağışla." (41)

"Birahmetike ve erhamarrahimin"
diyerek selam verip namazın o bölümünü bitirmiş olur.

Şimdi! tekrar geri dönüp **"ettehiyyatü"** yü incelemeye çalışalım.
Namazın bu bölümü, **Cenab-ı Hak** ile ilahi huzurda **mükaleme**, konuşma, mertebesidir.
Diğer hareketler değişikliğe uğruyor,
tahiyyet ise, sekinet mertebesi, yani sukünet, sakinlik ve huzur mertebesidir.

Namaz kılan kişi edebli bir şekilde diz üstü oturmuş, bütün azaları ile birlikte, idraki de sakinleşmiştir.
Çünkü belirli aşamalardan geçtikten sonra nihayet Hak'ka ayna olabilecek bir gönül erginliğine ulaşabildiğinden Rab'bı ile mükalemeye hazır hale gelmiştir.

Hz. Rasüllülah'ın Mi'rac da yaşadığı ve oradan ümmetine hediye getirdiği bu muhteşem oluşumu her birerlerimiz hakkıyle değerlendirip en iyi bir şekilde gönül, alemimizde uygulamaya çalışmalıyız.

"ettehiyyatü lillahi"
"benim oturuşum ALLAH c.c. içindir"

"vessalevatü vettayyibat"
"ve yaptığım iyi işler, dualar, namazlar da ALLAH c.c. içindir."

Dört bölümden oluşan **"tahhiyat"**ın bu **birinci** bölümü; her mertebede olan kimseler için ayrı ayrı değerlendirilir.
Gerçek değerini **"Arif"** olan zatlar yaşayabilirler.

Şeriat ve **tarikat** mertebesinde olanlar, **"tenzihi"** bir yaklaşımla otururlar.

Hakikat ve **marifet** mertebesinde olanlar ise **"teşbihi"** ve **"tevhidi"** bir yaklaşımla meseleye bakarlar ve o mertebeden değerlendirip yaşamaya çalışırlar.

Bu şekliyle bakıldığında, kendini Hak'ta fani etmiş kişinin ağzından Hak:
"benim oturuşum, yaptığım dualar, salat'lar, iyi işler, "ALLAH içindir"
bir başka ifadeyle,
"**Uluhiyyet gereğidir**" diye kendi kendisiyle, mükaleme eder.

Daha geniş izahı ise, ancak bir **arifin gönül aleminden** öğrenilir.

İkinci bölümü:
"esselamü aleyke ya eyyühenebiyyü
ve rahmetullahi ve berekatüh" dür.

Kulluk mertebesinden, niyaz ederek yaptığı işlerin sadece Hak için olduğunu ifade eden **"kimlik"** yani **kişi**, bu niyazına karşılık Hak mertebesinden muhteşem bir karşılık ile karşılanır.

"**Selam sana ey Peygamber-i zi'şan'ım, rahmetim ve bereketim senin üzerine olsun.**"

Tahiyyatta oturan kişi hangi mertebede ve o mertebenin yaşam idraki içinde ise, bu muhteşem ifadeyi o mertebeden alır ve değerlendirir. Çok kıymetli bir ilahi hitaptır, duyabilenlere ne mutlu.

Yaşayabilmek için bu hale sahib bir **"Arif"**i bulup onunla bir müddet arkadaşlık etmek gerekir.

Üçüncü bölümü:
"esselamu aleyna ve ala ibadillahissalihin."
Kendisine Rab'bından yüce bir selam gelmiş olan kişi, bu selamı alıp,
"**selam, selamet, bize ve ALLAH'ın salih kulları üzerine olsun**", diye bulunduğu mertebesinden cevap verir.

Gerçek yaşamı oldukça hayret verici olan bu mertebeyi Hak teala her birerlerimize gereği gibi idrak ettirsin.

"ve ala ibadillahissalihin" bölümündeki inceliğe (Hallac-ı Mansur) hadisesinde dikkatlarimiz çekilmiştir.***(6)**

***(6)** **[**Bir gün Hallac-ı Mansur. Bağdat'ta kürsi'de vaaz ederken hoş bir hal içinde, "**ne olaydı Mi'rac gecesi efendimiz, ALLAH'ın rahmetinin sadece "salih kulların üzerine" tahsis etmeyip, "ecmaın"** (*bütün kulların üstüne olsun*) **deseydi,**" demiş.

Bunun üzerine efendimizin ruhaniyeti belirip. kendisine. "**ben ancak vahy ile konuşurum**" demiştir.

Bu cevap üzerine Hallac, "**ya Rasüllüllah cezam nedir**" dediğinde,
"**başını vermendir**" demiştir.

Bundan sonra, **"enel Hak"** "**ben Hakkım**" yangınını dışa vuran Hallacın bilinen sonu oluşmuştur.**]**

Çok incelik ifade eden bu mevzu ayrı bir inceleme konusudur, yeri ol-madığından bu kadarla bırakıyoruz

Dördüncü bölümü:
"eşhedü en la ilahe illaallah
ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve Resülüh"

"oturuşun" evvelki bölümlerinde, **"Hak ve kul"** mertebelerinin arasında oluşan

söyleşmenin, şahitleri olan Melekler, bu güzel oluşumu, müşahede ettikten sonra, kelime-i şehadet getirip bu hadiseye şehadetlerini ifade etmişlerdir.

Bir kimse gerçekten güzel bir oturuşla başladığı **"et-tehiyyatü"** oluşumunu kısaca yukarıda bahsedilen şekilde tamamlayabildiğinde, var olan güç ve kuvvetleri bu hadiseye şahit olup yakinen müşahede etmiş olurlar. Daha iyisi yaşanarak bilinendir.

Mi'rac-ı şerifde oluşan bu hadise, efendimizden bizlere bir hediyedir. Bu sebeb ile "**namaz mü'minin mi'racıdır**" ve **insanlık** mertebesidir.

Kişi bu güzel oluşumu samimi bir çalışma ile gerekirse ehlinden yararlanarak, hakikatine ulaşmaya çalışmalıdır.

"Hakikat-i Muhammedi"den ne kadar feyz alabilirsek o'nu tanıyıp idrak etmemiz o kadar olur, zaman içinde bunu arttırmamız gerekmektedir.

Kısaca anlatmaya çalıştığımız **"tahiyyat"** okuyuşundan sonra,

eğer **3** veya **4** rek'atlı namazları kılıyor isek, tekrar ayağa kalkıp evvelki rek'at'ler gibi namazımıza devam ederiz.

Eğer selam verilecek yerde isek, **"tahiyyat"**tan sonra

"salavat-ı şerifleri" ve **"Rabbena atina..."** dualarını okuyup onlardaki ifadeleri anlamaya çalışıp selam veririz.

S A L A V A T L A R

Tahiyyattan sonra okunan **"selavat"** dualarında kısaca, Muhammed (as) ailesinden ve İbrahim (as) ailesinden bahisle bunlara olan hörmet ve tazimlerimizi her zaman taze tutmamız gereği belirtiliyor.

Namaz hocası kitaplarında bu hususta daha geniş bilgi vardır.

"RABBENA ATİNA"
DUASI

Salavatlardan sonra da daha yukarı da yazılmış olan. **"Allahümme Rabbena atina..."** bölümünü okumamız çok yerinde olur.

"allahümme rabbena atina fiyddünya haseneten
ve fiyl ahıreti haseneten ve kına azabennar" (2/201)
"rabbic'alniy mukıymessalati ve min zürriyyetiy
rabbena ve tekabbel dü'ai" (14/40)
"rabbenağfir liy ve livalideyye ve lil mu'miniyne
yevme yekumül hısab" (14/41)

"namaz/salat" sistemi o kadar güzel bir sistemdir, ki
"içi, **rahmet;**
dışı**, huzur"** doludur.

Kısaca, son dualarda kişi, dünya ve ahirette iyilik ve azabdan korunmak ister. Kendinin ve çocuklarının ibadet ehli olmasını ister. Ebeveyninin ve mü'minlerin de affını taleb eder.

Böylece her okuyan, hem kendisi, çocukları ebeveyni ve hem de müslümanlar için iyi temennide bulunduğundan, dua ve niyazlar zincirleme, bir birlerinin gıyabında ve onlara

yönelik olarak maddi bir çıkar düşünmeden yapılmış olur. Bundan daha kapsamlı ve güzel bir sistem olabilir mi?...
Hak teala her şeyin en güzelini nasib etsin. Amin.

S E L A M

Düzgün bir şekilde namazım buraya kadar getiren kişinin, namazından çıkması için yapacağı son şey selam vermektir.
"esselamü aleyküm ve rahmetüllah" diyerek, başını önce sağa
sonra tekrar aynı selamı (**"esselamü aleyküm ve rahmetüllah"** diye) söyleyerek sola çevirmek suretiyle namazının o bölümünü bitirmiş olur.

Bunun karşılığında **"allahümme en tesselamu ve min kesselam tebarekte yazelcelali vel ikram"** diyerek cevab gerekir.

Eğer yalnız kılınan bir namaz ise, kendi kendine,
cemeatle kılınıyor ise, müezzin, imam'ın selamına cevap vererek namazı bitirmiş olur.

Şimdi: Kısaca bu selamları incelemeye çalışalım;
bir günlük namazda;
- (**21**) adet **tahiyyatta** okunan ikişer selam (21 x 2 = **42**)
- (**13**) adet ikişer selam, (13 x 2 = **26**)
- (**13**) adet selam karışılığı ikişer selam (13 x 2 = **26**)

toplam (**42** + **26** + **26** = **94**)

beş vakit namazın da her biri toplu **birer selam** olduğundan
neticede (**94** + **5** = **99**) eder.

Nasıl bir sistemdir ki her yönü insan'ı hayrete düşürüyor.
Baş taraflarda gördüğümüz gibi namaza (**99**) **"esma-i ilahi"**nin varlığı ile başlamıştık,
sonunda da (**99**) **selam** ile nihayete erdirmiş oluyoruz.

"Esselamu aleyküm ve rahmetüllah" diye başını
sağa çeviren, **"Zat"** tecellisindeki kişi, o istikamette ne kadar varlık varsa hepsine **selamet** dilemiş olur.
Sola çevirdiğinde de aynı şeyi o istikamette olanlara dilemiş olur.

"İnsan-ı Kamil"in ihatası ve rahmeti çok geniştir.

ALLAHÜMME EN TESSELAMU VE MİN KESSELAM

"Allahümme en tesselamu ve min kesselam tebarekte yazelcelali vel ikram" diyen müezzin veya namaz kılan kişi,
"**ey Allah'ım selam sensin ve selamet sendendir, sen bereket yücelik ve ikram sahibisin**" demiş olur.

Bu ifadeleri değişik mertebelerden çok iyi değerlendirmek lazım gelir.
Ehli indinde gerçekleri bilindiği üzere Hak kendi kendini yücelterek kulunun ağzından cevap vermektedir.

Hak'kın güzel isimlerinden **"Esma'ül hüsna"**dan biri olan **"selam",** büyük ağırlığı olan bir isimdir ve **"insan"**ın kayınaklarından biridir.

Nasıl ki **"Sübbuh"** ve **"kuddüs"** melekler için kullanılırsa,
"Aziz" ve **"cabbar"** ve **"mütekebbir"** de cin ve şeytanlar için kullanılır.

Namazın sonlarında oluşan (**99**) **selam** ismi, başta oluşan (**99**) **"esma-i ilahiye"**ye birer selamet geçidi olurlar.

Şöyleki: Mesela, **"Kahhar"** esmasından başına bir zorlonma gelecekse, namazda okuyarak oluşturduğu selamlardan bir tanesi onun önüne geçer, tamamen selamete ulaştırır veya en azından şiddetim azaltır.
Böylece her bir selam, her bir esmanın ya karşıtı veya destekleyicisi olur. Yani (99) esma'nın biri vasıtasıyla sana faydalı bir şey de gelecekse onu da arttırır.

"Selam"ın bir başka ifadesi de; **"kendinde olmak"**tır, kendinde olan kişi de selamette olur.

ALLAH'ın c.c. isimlerinden olan selam, kulunda tecelli ettiğinde o kul birimsel benliğinden uzaklaşmış, Hak varlığı ile gerçek selametine ulaşmıştır. İşte o kul görünümündeki **"zuhur"** her varlığa selamet ve huzur kaynağı olmuştur.

Netice itibariyle, olgun bir namaz, kulu yüce idraklere çıkarıp **"İrfan"** ehli olmasını sağlar.
İşte böylece namazların sonlarında bulunan selamların sırları meydana çıkmış olmaktadır.
Allah'dan c.c. her birerlerimiz için selam ve selameti! neticeler niyaz ederiz.

ALA RESÜLÜNA SALAVAT

Vakit namazlarının son selamları söylendikten sonra **teşbih** bölümüne geçiyor ve **"ala resülüna salavat"** diyerek, Rasülün üzerine selam getiriyoruz.

Niye?... Bütün bu sırları, oluşumları, "esrar-ı ilahiye"yi bize getiren o zat'ı mübareğin, Aleyhisselatü vesselamün, alemlerin sultanının, Efendimizin üzerine şükran borcu olarak getiriyoruz.

Eğer "O", bu sırları açıklamamış olsaydı dünyada hiç kimse bunları anlayamazdı. "O"nun getirdiği sırlarla ve muhteşem "İSLAM" kültürüyle bu sırlar ortaya çıktı. Bu sebeble minnet borcu olarak her münasip yerde, "O"na salevat getiriyoruz.

Ancak, getirdiğimiz salat-u selamlar telsiz gibi "O"na gidiyor, "O"ndan yansıma yapıyor ve tekrar bize dönüyor.
Neticede yine biz faydalanmış oluyoruz, "O"nun zaten bizim salavatlarımıza ihtiyacı da yoktur.

SÜBHANELLAHİ VEL HAMDÜLİLLAHİ

Daha sonra:

“sübhanellahi velhamdülillahi
ve la ilahe illellahu vallahu ekber
ve la havle ve la kuvvete illa blllahil aliyyil azıym”, diye okuyoruz.

Burada da yine **“tenzih”** var, Cenab-ı Hakk’ı ululama yüceltme var.

AYET-EL KÜRSÎ

Bu da bittikten sonra **“Ayet-il kürsi”**yi okuyoruz.
Hepimizin bildiği, (Bakara Suresi 2/255)

﴿٢٥٥﴾ اَللّٰهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۚ اَلْحَيُّ الْقَيُّومُۚ
لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌۜ
لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِۜ
مَنْ ذَا الَّذ۪ي يَشْفَعُ عِنْدَهُٓ اِلَّا بِاِذْنِه۪ۜ
يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْد۪يهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْۚ
وَلَا يُح۪يطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِه۪ٓ اِلَّا بِمَا شَٓاءَۚ
وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَۚ
وَلَا يَؤُ۫دُهُ حِفْظُهُمَاۚ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظ۪يمُ ﴿﴾

“allahü la ilahe illa hüvel hayyül kayyumü
la te’huzühü sinetün ve la nevmün
lehü ma fiyssemavati ve ma fiylardı
men zelleziy yeşfe’u ındehu illa biiznihî
ya’lemü ma beyne eydiyhim ve ma halfehüm
ve la yuhıytune bişey’in min ılmihî illa bima şae
vesi’a kürsiyyühüssemavati velarda
ve la yeüdühü hıfzuhümü ve hüvel aliyyül azıymü” diye başlıyarak devam ediyor.

Cenab-ı Hakk’ın zatını ifade eden ayetler bunlar, açıklamasına girersek bahsimizi aşmış oluruz.

Çünkü bu başlı başına işlenecek ayrı bir konudur, burada sadece namazdaki sıra ve yerine göre açıklama yapıyoruz.

T E S B İ H L E R

Sonra sıra tesbihlere geliyor, önce tesbihlerin sayısal hakikatlerine bir göz atalım.
Bir vakit namazın sonunda
- (**33**) adet **"sübhanellah"**
- (**33**) adet **"elhamdülillah"**
- (**33**) adet **"Allahu ekber"** demekteyiz.

Bu sayıların toplamı, (33 + 33 + 33 = **99**) eder.

Beş vakit namazın sonunda her bir tesbihin tamamı (33 x **5** = **165**) adettir.

Tüm tesbihlerin tamamı ise (99 x **5** = **495**) olmaktadır.

(**33**) sayısındaki <u>üçlerin ifadesi</u>;
- **ilmel yakıyn,**
- **aynel yakıyn,**
- **hakkal yakıyn'**dır.

(**33**) sayısındaki iki (**2**) adet üç (**3**) ün toplamı
(3 + 3 = **6**) eder, bu da **"iman-ı kamil**"i ifade eder.

İki (2) adet (33)'ün <u>rakkamsal toplamı</u> (33⟶ 3 + 3 = **6**)
(6 + 6 = **12**) eder, bu da on iki (**12**) <u>mertebenin</u> ifadesedir.

Üç (**3**) adet (**33**) sayısının <u>rakkamsal toplamı</u> (33⟶ 3 + 3 = **6**)
(6 + 6 + 6 = **12)** eder, bu da on sekiz (**18**) <u>bin alemin</u> ifadesidir.

Üç (**3**) adet (**33**) ün sayısal toplamı
(33 + 33 + 33 = **99)** eder, bu da **"esmaül hüsna"**nın ifadesidir.

Yukarıda belirtilen (**165**) sayısının meydana getiren rakamların toplamı
(1 + 6 + 5 =**12**) eder bu da (**12**) <u>mertebenin</u> ifadesidir***(7)**.
***(7)** *Bu mertebeler "İRFAN MEKTEBİ"* adlı fcitcıbırutzda *izah edildi.*

Yine yukarıda belirtilen (**495**) sayısını meydana getiren rakkamların toplamı,
(4 + 9 + 5 =**18**) eder bu da onsekiz (**18**) <u>bin alemin</u> ifadesidir.

Ayrıca (**99**) **"Esma'ül Hüsna"** "Allah'ın güzel isimleri"nde bulunan
iki dokuz'un (9 + 9) toplamı da (**18**) olmaktadır***(8)**.
***(8)** *18 sayısı 18 bin alemi ifade etmekledir bu hususlar ise* çeviri *"lübb'ül lübb" kitabımızda belirtildi.*

Sadece lafzi olmayıp, hakkıyle çekilen tesbihlerin bizlere neler kazandıracağını bir bilebilseydik ne olurdu?...

Şimdi, çektiğimiz tesbihlerin kısaca <u>manalarını</u> anlamaya çalışalım.
Bir günde çektiğimiz tesbihlerde (**165**) defa **"sübhanellah"** diyoruz, yani <u>tenzih</u> ediyoruz.
Ayrıca namaza başlarken (**15**) defa **"sübhaneke**",
rükularda günde en az (**120**) defa **"sübhane rabbiyel azıym**",
secdelerde günde en az (**240**) defa **"sübhane rabbiyel a'la"** diyoruz.

Tenzih anlamındaki bu çeşitli lafızları sırasıyla topladığımızda,

(165 + 15 + 120 + 240 = **540**) sayısını buluyoruz.
Buradaki **5** sayısı; “hazarat-ı hamse”,
4 sayısı; “şeriat”, “tarikat”, “hakikat”, “marifet” mertebeleri;
sondaki (**0**) ise, **“hiçlik”** mertebesidir.
Gerçek bir tenzih ile namaz ibadetine devam eden kişiye bu mertebelerin hakikati açılır.

Namaz kılan kimse yüce ALLAH-ı günde en az (beş yüz kırk/**540**) defa **“tenzih”** mertebesi itibariyle yüceltmiş olmaktadır.

Yukarıda da belirtildiği gibi **“sübhanellah”** “tenzih”tir, yani Cenab-ı Hakk’ı noksan sıfatlardan **“münezzeh”** kılmaktır.
Onda hiç bir noksanlığın olmadığına **“yakıyn”** bilgisiyle kani olmaktır.

Evvelce belirtilen tenzihlerden sonra **“tesbih tenzihleri”**, namazın varlığında **4** üncü **tenzih mertebesini** ifade etmektedir.

Kişi hangi idrak ve yaşam halinde ise, tenzihini ancak o mertebeden yapabilir. Gerçek tenzihi ise sadece **“irfan ehli”** olanlar yapabilirler.
Ve derlerki:
“**sen kendini nasıl tenzih ediyorsan, biz de öyle tenzih ediyoruz.**”

(*Saffat Suresi 37/180-181-182*)

“sübhane rabbike rabbil ‘ızzeti ‘amma yasıfune” (180)
“ve selamün alel mürseliyne” (181)
“vel hamdü lillahi rabbil alemiyne” (182)
izzet/şeref, kudret rabbi/sahibi, efendisi senin rabbin
vasıf/tavsif ettiklerinden, nitelendiklerinden sübhan/münezzehtir (180)
ve mürsel/resuller üzerine selam (181)
ve alemler rabbi allah için hamd (182)
“izzet sahibi rabbın onların vasıflandırdıklarından münezzehdir. Bütün peygamberlere selam olsun. Alemlerin Rabbi olan ALLAH’a da hamd olsun...”

Bu yüce ayetin sırrım Cenab-ı Hak cümlemize nasib etsin.

Tenzih; **“şeriat”,**
“tarikat”,
“hakikat” ve
“marifet” mertebelerinde,
her mertebenin özelliği itibariyle değerlendirilir geniş kapsamlı bir bilinç mevzuudur.

Gelelim, **“Hamd”**
“**elhamdülillah**” “**Hamd alemlerin Rabbınadır**” tesbihine.
Bilindiği gibi **Hamd**, Cenab-ı Hakk’a **şükretmek** veya onu **övmek**’tir, daha evvelce bir miktar anlatıldı.

Namaz kılma sırasında ve tesbihde kullanıldığımız **“Hamd”** ile ilgili lafızlar.

40 defa elham’ın **hamdı**
40 defa **semi Allahu limen hamideh**
40 defa **Rabbena lekelhamd**
165 defa tesbih’de **elhamdülillah**
5 defa son elham’daki **hamd**
290 defa terarlanmaktadır.

Böylece kişi bir günlük namaz içinde farkında bile olmadan (**290**) defa hamd etmiş olmaktadır.

(290) sayısının rakkamlarını ayırıp toplarsak,
(2 + 9 = 11) on bir eder,
11 iki (2) tane **1** ile yazıldığı malumdur.
Bunlardan birinci bir (1), **“Hakk’ın birliği”,**
ikinci bir (1) ise, **“Hakk’ın kuldaki birliği”**dir,

İşte kemal üzere olan hamd ancak böyle olandır, yani **kendinden kendine** olandır.
Daha sonra bu hamd mevzuuna tekrar temas edeceğiz.

Gelelim, **“ALLAH’u ekber”** tesbihine.
Bilindiği gibi bu da yüce ALLAH-ı ululaştırma, yüceltmedir.

Yine namaz kılma sırasında ve tesbihde kullandığınız **tekbirler**.

221 defa **namaz** tekbirleri
1 defa **vitr** tekbiri
60 defa **ezan ve kamet** tekbirleri
165 defa tesbih’de **elhamdülillah**
447 defa terarlanmaktadır.

Böylece kişi bir günlük namaz içinde farkında bile olmadan (**447**) defa tekbir getirmiş olmaktadır.

Şimdi kısaca (447) sayısını inceleyelim,
baştaki iki dörtü toplarsak (4 + 4 = **8**) sekiz olur,
daha evvelce de belirttiğimiz gibi **cennet kapılarının** sayısıdır,
geriye kalan yedi (**7**) ise yedi **nefs mertebesinin** ifadesidir.

Bir başka yönden baktığımızda (4 + 4 + 7 = **15**) on beş eder,
üç çıkarırsak (15 – 3 = **12**) kalır, ki on iki (**12**) mertebeyi ifade eder,
çıkardığımız üç (**3**) ise,
ilmel yakıyn
aynel yakıyn
hakkal yakıyn mertebelerinin ifadeleridir.

Kitabımızın üçüncü kısmı olan “Ezan-ı Muhammed-i” bölümündeki tekbirler faslında bu mevzu’a tekrar devam edeceğiz, burada bu kadarla yetiniyoruz.

“Sübhanellah”, dediğimiz zaman **“O”**nu noksan sıfatlardan **“tenzih”** ediyoruz.
“Elhamdülillah” dediğimiz zaman **“O”**na **“hamd”** ediyoruz.

“**ALLAH-u ekber”** dediğimiz zaman da **“O”**nu “yüceltiyoruz.

Bu ifadeler namaz içinde, baştan beri, belirli yerlerde bir nizam içinde söylendiğinden son ifadelerinde, daha kemalli söylenmiş olması gerekmektedir.

Mertebeleri itibariyle,
“Sübhanellah” → **“TENZİH”**
“El-hamdülillah” → **“TEŞBİH”,**
“ALLAH-u ekber” → **“TEVHİD”**dir.

Bir başka yönden bakışla,
“Sübhanellah” → **“TENZİH”** → **“Museviyet”**
“El-hamdülillah” → **“TEŞBİH”,** → **“İseviyet”**
“ALLAH-u ekber” → **“TEVHİD”** → **“Muhammediyyet”** mertebesidir

İslam dini **“Adem”** (as)dan başlayıp → **“Hazret-i Muhammed”** (as)na kadar gelen bütün **“İnsan”**lık mertebelerini bünyesinde toplamıştır.

Bu oluşumlar içerisinde tesbihler bittikten sonra sıra duaya geliyor.

D U A

Tesbihler çekildikten sonra,
“La ilahe illallahu vahdehu la şerikeleh
lehül mülkü ve lehül hamdü
ve hüve ala külli şey’in kadir” okunuyor.
Bunun kısaca ifadesi:
“O’ndan başka ilah yoktur. O’nun eşi ortağı da yoktur, mülk O’nun, hamd O’na dır, O her şey’e kadir’dir”.
Bu ifadeleri de çok iyi değerlendirmek lazımdır.

Bunlardan sonra **“Allahümmahşurna fiy zümratissalihin”** (iyi temenni) veya benzeri bir ayet okuyup dua etmek için ellerimizi havaya kaldırıyoruz.
Kısaca yukarıdaki temenniye bakalım,
“ALLAH’ım bizi salih kullarının arasında hasret”,
yani
“dünya da bizi salih kulların ile birlikte yaşat ahirette de onlarla birlikte hasret”.
(Çok daha geniş ifade ve kapsamı olan bu temenni’yi Cenab-ı Hak cümlemize en geniş şekilde idrak ettirsin. AMİN)
Dedikten sonra duamıza başlıyoruz, dileyen dilediği şekilde içinden geldiği gibi, Mevlasına yönelip duygularım ifade eder, veya hazırlanmış duaların biriyle de duasını yapabilir.
Daha sonra **“Fatiha”** deyip Elham-ı şerîfi okuyup namazını bitirmiş olur.

F A T İ H A H A M D

Şimdi tekrar “hamd” mevzuuna dönelim, daha evvelce de bir miktar bahsetmiş olduğumuz gibi bir günlük namaz da (**290**) defa **“hamd”** olgusu vardır.

“Hamd”ın genelde **dört** mertebesi olmakla birlikte,
bir de bütün varlığın umumi hamdı vardır.

Her varlık kendi mertebesinde var olup, zuhura çıktığından bir özellik kazanmış olmaktadırlar.

Bu özellikleriyle faaliyet sahasına geldiklerinde birbirlerinden ayrılıp ne için var edilmişlerse, o özelliği ortaya koymaları bütün varlığın **umumi hamdı**’dır.

Böylece **hamd mertebeleri** beş (**5**) olmaktadır.

(1) inci mertebe de “Hamd” **“Şükür”** anlamındadır.

Bu düzeyde olan kimse Cenab-ı hakkın kendisine vermiş olduğu nimetlere karşı şükrünü eda eder. **“zahiri şeriat mertebesi”**dir.

İnsanların çoğunluğu bu yaşam içindedir, kişi farkında olmadan menfeat karşılığı şükretmiş olur.

Eğer Rabb’ı verdiği ve vermeyi vaad ettiği şeyleri vermemiş olsa büyük bir çoğunluğu bu şükürden vaz geçerler.

(2) nci mertebede “Hamd” **“övgü”** anlamındadır. Esasen hamd’ın lügat manası da “övgü”dür.

Her hangi bir şey beklemeden, karşılıksız olarak Rabb’ını, sadece muhabbeti ve sevgisi gereği övmesi’dir.

Bu övgü, öven kişilerin Rabblarını hangi mertebeye kadar idrak etmişlerse, ancak o mertebe düzeyinden övebildiklerinden bu kişilerin övgüleri biri birlerinden farklı olur **“tarikat mertebesi”**dir.

(3) üncü mertebede
“La uhsi senaen aleyke ente kema esneyte ala nefsik”
yani:
“Seni gereği gibi övemedik, sen kendini nasıl övüyorsan biz de öyle övüyoruz”, diyen o yüce peygamber, sallallahu aleyhi vesellem efendimiz, bu vadi de bizlere çok büyük ufuklar açmıştır.

(4) üncü mertebede “Hamd” gerçek anlamına yaklaşmış olmaktadır.

“Sübhanellahi ve bihamdihi”
“O’nun hamdıyla tenzih ederiz”.

Burada biraz daha mevzua girerek tefekkür dünyamızı genişletmeye çalışalım. Zira insan düşündüğü sürece zahir ve batın ilerlemişim sağlayabilir.

(Fatiha Suresi 1/2)
﴿اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَۙ ﴿٢﴾

“el hamdü lillahi rabbil alemiyne”
“Hamd, alemlerin Rabb’ı olan ALLAH içindir”

(1) ve (2) inci mertebelerde kul tarafından yapılan hamd bu mertebede Hakka geçmektedir.

Hakikaten de **“Hamd”** ancak ALLAH’a mahsustur, yani gerçek hamdı ancak ALLAH yapar, bu bir gerçektir.

Bu **“hamdı”** ancak **“hakikat mertebesi”**ne ulaşmış kimseler anlayıp değerlendirebilirler, zaten burası da **hakikat** mertebesidir.

Kulluk mertebesinden yapılan hamd’lar ne kadar yüce duygular içerisinde olursa olsun, yeterli olmaz.

Çünkü, kulun gerçek hamdı yapabilmesi için, övdüğü varlığı çok iyi tanıması ve bilmesi lazım gelir.

O mertebelerde bu mümkün olmadığından gerçek hamd meydana gelmiş olmaz. Ancak Cenab-ı Hak, her türlü hamd’ı eksiklikleriyle kabul eder.

Az yukarıda gerçek **“Hamdı”** ancak **“ALLAH”** yapar dedik.

Burada roller değişmiş, **“Kul” “hakikat mertebesi”**ne ulaşınca Rabb’ı onu övmeye başlamıştır.

(İsra Suresi17/70)

﴿٧٠﴾ وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِى اٰدَمَ

“ve lekad kerremna beniy ademe”
ve elbette gerçekten/andolsun adem oğullarını
kerrem/kerim/mükerrem kıldık/şereflendirdik, onurlandırdık
“Adem oğlunu mükerrem kıldık.”

(Ahzab Suresi 33/56)

﴿٥٦﴾ اِنَّ اللّٰهَ وَمَلٰٓئِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِىِّ

“innallahe ve melaiketehu yusallune alennebiyyi”
innallahe/muhakkak allah ve onun/kendisinin melaike/melekleri
nebi üzerine salle/salat, salavat getirirler
“ALLAH ve melekleri peygamberin üzerine salat-u selam getirirler.”

(Enbiya Suresi 21/107)

﴿١٠٧﴾ وَمَآ اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ ﴿﴾

“ve ma erselnake illa rahmeten lil alemiyne”
ve illa/sadece alemler için rahmet olarak seni irsal ettik/gönderdik
“***Seni ancak alemlere rahmed olarak gönderdik”,***
gibi ve benzeri ifadelerle ALLAH kulunu över.

İşte bu çok büyük bir idrak mertebesidir.

Kul kendini tanıma doğrultusunda yol aldıkça,
- evvela aczini ve yokluğunu anlar.
- Ondan sonra da kendi gerçek varlığını idrak eder.

İşte o mertebe de Rabb’ı, kulunu övmeye başlamıştır.

“Bütün alemleri senin için, seni de kendim için halk ettim” rütbesini vermiş olur.

İnsanoğlu gerçek hedefini bir bilebilseydi ne olurdu?...

İdraki ve yaşamı oldukça zor olan bu mertebeye Cenab-ı Hak arzulularını ulaştırsın.

(5) inci mertebe de ise **"hamd"** daha da derinleşip genişlemektedir.
(İsraSuresi 17/79)

عَسٰى اَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا

asa en yeb'aseke rabbüke mekamen mahmuden
"mekamen mahmud" olarak senin rabbin
seni ba's/sevk etmesi/göndermesi, hayat vermesi, tekrar diriltmesi
asa/umulur
"Umulur ki Rabbin seni de makam-ı "MAHMÜD"a ulaştırır," hükmüyle bu mertebenin en geniş hali belirtilmiştir.

Bütün varlık alemi tarafından gerek **"FITRÎ"** gerek **"İRADÎ"** olarak, "övülen, hamd" edilen **"MAKAM-ı MAH-MUD", "HAKİKAT-i MUHAMMED-i"**dir.

(6) ıncı mertebe ise, bütün varlığın her birerlerine mahsus kendi lisanlarıyla, kendi mertebelerinden yaptıkları **"Hamd"**lardır.

(Fatiha Suresi 1/2)

"el hamdü lillahi rabbil alemiyne"
"Hamd, alemlerin Rabb'ı olan ALLAH içindir"
"Hamd alemlerin Rabb'ı olan ALLAH'a mahsustur" ifadesi bünyesinde çok geniş oluşumu bulundurmaktadır.

(7) inci mertebede "hamd"
efdalü zikir la ilahe illallah
efdaluddu'a elhamdülillah
ifadesiyle belirtilen duanın eftali/üstünü olan **"elhamdülillah"** dır.

Yarısı **"Uluhiyyet",**
yarısı **"abdiyyet"** mertebesinden hitab eden bu Süre-i şerif-i her rek'atte ve her fırsatta okumaktayız, O'na gerçek değerini verip idrakle düşünmeliyiz.

(8) inci mertebede ise, hamd ahirette oluşacak **"liva-ül hamd"** (hamd sancağı)nın altında sığınmaktır.

"Hamd"ın **(8)** mertebesini de anlayabildiğimiz kadar anlatmaya çalıştık, Cenab-ı Hak her birerlerimize bunları daha iyi anlama yeteneği versin, şuurlu insanlar olarak ne yaptığımızı bilmemiz lazımdır.

Buraya kadar, bir günlük namaz içerisinde okunan sözleri anlayabildiğimiz kadar yazmağa çalıştık, ALLAH c.c. cümlemize idrak genişliği versin.

Bundan sonra **"hareketler"** bölümüne geçiyoruz. Burada da geniş bir idrake ihtiyacımız vardır, Hak'tan niyaz ederiz. Gayret bizden yardım ALLAH'tan dır c.c.

İKİNCİ KISIM

HAREKETLER BÖLÜMÜ

Bir günlük beş vakit namazda;

40 adet	**“kamet”**	(ayakta durma),
40 adet	**“rüku”**	(eğilme)
80 adet	**“secde”**	(yere baş koyma)
21 adet de	**“tahiyyat”**	(oturma) vardır.

Bu hareketlerle bir günlük (40) rek’at’lık namaz tamamlanmış olur.

Kamet	**: 40**	**sözler**	**1494**	(1 +4+9+4)= **18** Bin alem
Rüku	**: 40**	**hareketler**	**181**	
Secde	**: 80**		**1675**	(1+6+7+5) =**19**
Tahiyyat	**: 21**			
	181	**(18-1) .....**	**18**	
		(1-81)	**81**	

99 "Esmaül hüsna"

(19) Ondokuz nedir?
(**18**) On sekiz bin alemi seyr eden **"İnsan-ı kamil"**dir.

Hangi yönden bakılırsa bakılsın, salat ibadetinin nice nice hakikatleri meydana çıkmaktadır.

Şimdi, bu hareketlerin ifade ettiği mana yönlerini görmeye çalışalım.

1'ınci yönü itibariyle:

Arap alfabesini dikkate aldığımızda,

ayakta durma ; (ا) **"elif"**,

rüku ; (د) **"dal",**

secde ; (م) **"mim",** şeklindedir.

Bu harfler yan yana getirildiği zaman

(الدم) **"Adem"** kelimesini oluşturmaktadır.

Günde beş **(5)** vakit namaz kılan kimse böylece bedensel hareketleriyle de **"Adem"**liğini ortaya koymuş olmaktadır.

(ا) **"elif"** ismi verilen ve dikine inen o düz çizgi, aslında, on iki (**12**) noktanın alt alta sıralanışından meydana gelmektedir.

Bunlardan, nazari olarak,
en alttan yedi (7) nokta, **"ettur-u seb'a"** yani **7** nefs mertebesinin

1. **"emmare",**
2. **"levvame",**
3. **"mülhime",**
4. **"mutmeinne",**
5. **"radiye",**
6. **"merdiyye",**
7. **"safiye"** ifade etmektedir.

Devamı olan beş **(5)** nokta ise **"hazarat-ı hamse"** yani **5** hazreti

1. **"efal alemi",**
2. **"esma alemi",**
3. **"sıfat alemi",**
4. **"zat alemi",**
5. **"insan-ı kamil" ifade etmektedir *(9).**

***(9)** *Bu konuda, "İrfan mektebi" adlı kitabımızda yeterli bilgi verilmiştir.*

12 noktadan meydana geldiği varsayılan (ا) **"elif"** in şekillenme kabiliyeti vardır.

Niketim biraz kıvrılırsa (د) **"dal",** olur,

biraz daha kıvrılırsa (م) **"mim",** olur;

böylece aynı (ا) **"elif"** i değişik şekillere sokarak adem yazmış olabiliyoruz.

Bu oluşum insan varlığında da görülmektedir.
Rakkamlar için de aynı şeyler söylenebilir. Nitekim hepsi de **"I"** sayısının değişik kıvrımlarla şekillendirilmesi suretiyle meydana gelmektedir. Kaynak ve malzeme hep o aynı (ا) **"elif"** tir.

(ا) **"elif"** ise tek bir **"bütünlük"** içinde,

"İlahi varlık" "Ehadiyyet" mertebesi"nin ifadesidir.

"Ehadiyyet mertebesi"nin belirli şekillerde zuhur etmesi, bu alemlerin meydana gelmesini sağlamaktadır.

İşte, Hakk'ın huzurunda ayakta durduğumuz zaman**, "İlahi vahdet",** yani **"birlik alemi"**ni ve yukarıda bahsedilen on iki (**12**) mertebeyi ifade eden gerçek (ا) **"elif"** i meydana çıkarmış oluyoruz.

"Rüku"a vardığımız "eğildiğimiz" zaman (د) **"dal"** mertebesini,

secdeye vardığımız zaman da (م) **"mim"** mertebesinin meydana çıkarmış bulunuyoruz.

Bunların toplamı (ادم) **"Adem"** olmuş oluyor ve kişi, bu hareketleri yaptığı zaman **"Adem"** mührünü, **"amel defteri"**ne her gün en az kırk (**40**) defa vurmuş oluyor ve **"ben Adem'im"** diye sözleri ve hareketleriyle, Ademliğini ispatlamış oluyor.

Ne zaman ki bunlar eksik kalıyor, işte amel defterinin o sayfaları da boş kalıyor, ibadetinde gevşeklik gösteren neler kaybettiğini bir bilebilseydi?..

Bir de kısaca **"tahiyyat"** yani "oturma" haline bakalım.
Diz üstü tahiyyatta oturan kişinin şekli, **"Muhammed"** SAV. harflerini göstermektedir, şöyleki;

baş (م) **"mim"**,

gövde (ح) **"ha"**,

dizler (م) **"mim"**,

dirsekler de (د) **"dal"** şeklini vermektedir.

Böylece tahiyyatta oturan kişi <u>şeklen</u> (محمد) **“Muhammed”** kelimesini oluşturmaktadır..

Eğer kişi bu manaları özü itibariyle de idrak edebilirse, işte o zaman ibadeti **zahir** ve **batın** <u>kemal üzere</u> oluşmuş olmaktadır

Bu kısmı özetlersek,

(ا) **“elif”** mertebesinde **“Adem”**liğe ulaşan kimse,

secdeye vardığında: (م) **“mim”**i **“Muhammediyye”**ye, S.A.V.

tahiyyatta oturduğunda’da : (م) **“mim” “hakikati Muhammediyye”**ye S.A.V. ulaşmış ve **“kamil insan”** mertebesinde oturmuş olur.

Namaz’a hareketlerinin **2’inci yönü itibariyle,** baktığımızda;

<u>ayakta durma</u> **“kıyam”,** <u>nebatlara</u>,

<u>eğilme</u> **“rüku”,** <u>hayvanlara</u>,

<u>yere baş koyma</u> **“secde”,** <u>madenlere</u>,

<u>oturma</u> **“tahiyyat”** ise, <u>insanlara</u> has bir durum ve görüntü vermektedir.

Bu haliyle düşündüğümüzde namaz’ın içinde;

“maden”, “nebat”, “hayvan” ve **“insan”** mertebelerinin

toplu halde bulunduğunu görmüş oluyoruz.

Namaz’ın;

bir **borç** mu?,
bir **emir** mi?, yoksa
bir **hediye** mi?, olduğu hakkında farklı görüşler mevcuttur.

Olaya geniş bir bakış açışı çerçevesinden bakılırsa bu görüşlerin tümününde doğru olduğu görülür.

Yani namaz **kul için,**

<u>hem borç, hem emir, hem de hediye ve lütuftur.</u>

Aslında namaz <u>mi’rac gecesi efendimize</u> lütfedilen ve onun da ümmetine getirdiği bir **“hediye”**dir.

Bu hediyeyi kabullenip gereğini yerine getirmek <u>kendilerine zor gelenlere ise</u> **“emir”**dir.

Hayatının devamım sağlayabilmesi için gerekli gıdaları sağladığı **maden**, **nebat** ve **hayvanlara** karşı da **“borç”**tur.

Şimdi tekrar bu hareketlerin ifadelerini görmeye ve görüp anlamaya çalışalım.

Namazı eda etmek için, **“kıyam”** ayakta durduğumuz zaman **“nebat”** yani <u>ağaçlar, çiçekler, sebzeler, meyveler</u> gibi olmaktayız ve <u>onlardan aldığımız gıdalarla</u> bu hareketleri yapabilmekteyiz.

Yaşantımızın devamını sağlayan <u>gıdaların büyük bir bölümünü bitkilerden</u> karşılamaktayız.

Bitkiler <u>kendileri için gerekli besin maddelerini</u> <u>yaşadıkları çevreden</u> **“madensel ve foto sentez”** yoluyla sağlarlar.

Bitkiler, yaşamını bitkiyle sürdüren tüm canlılar için temel besin kaynağıdır. Bizlerin

de bitkilerden sağladığımız gıdalara mutlak surette ihtiyacımız vardır. Ayrıca bitkilerden daha başka yönden de yararlanmaktayız.

Kısaca belirtelim ki, tüm alem canlıdır ve ruhludur.

"Ruh-u azam" tek olmakla birlikte değişik mertebelerden zuhuru vardır. Bunlar maden, nebat, hayvan ve insan mertebeleridir.

Her hangi bir nebati gıda alan kimse onda mevcud maddi unsurlardan yararlanmakla birlikte ayrıca o nebatın kendisindeki ruhani mertebesinden de faydalanmaktadır.

Böylece bizler farkında olmadan onlardan hem zahir ve batın yönüyle faydalanmaktayız.

İnsan yaşantısında bu kadar çok önemi olan gıdalardan günde, haftada, ayda ve ömür boyuncu tonlarca tüketmekteyiz. Onlar bizden bu tüketilme neticesinde her hangi bir karşılık talebinde bulunuyorlar mı? Hayır!

Peki öyle ise, bizlere ömür boyu kendilerini feda eden bu değerli varlıkların haklarını nasıl ödeyebiliriz?

Belki diyebiliriz ki, onları satın alırken belirli bir ücret ödüyoruz. Evet, ödüyoruz ama, o ödenen ücret sadece hizmet karşılığıdır yani onların sofralarımıza gelinceye kadar bakımları ve nakliyeleri için ödenen hizmet karşılığıdır. Asla ve asla gıdanın ücreti değildir.

Eğer aldığımız gıdaların gerçek ücreti bizlerden istense bunu dünya yüzünde hiç bir insan ödeyemez. Sadece bir nohut tanesinin gerçek ücretini bir ömür boyu çalışsak, meydana getirilmesi ve karşılığının ödenmesi mümkün olmaz.

Bir fasulye tanesinin oluşması için ekilecek bir tarla, hava, su ve güneşe, yani en azından güneş sistemine ihtiyaç vardır. Bunu da bizlerin yapması mümkün olmadığından bunların gerçek değerleri bizlere hibe edilmektedir ve onlarda kendilerini karşılıksız feda etmektedirler.

Bu bakımdan verilen ücretler, bahsettiğimiz gibi sadece hizmet karşılığıdır.

Peki hal böyle olunca maddi olarak karşılamamız mümkün olmayan ve her gün üst üste bir ömür boyu biriken borçlarımızı nasıl ödeyeceğiz?

İşte bunun tek yolunu Cenab-ı Hak bizlere **"salat"** namaz, ibadeti içerisinde göstermiştir.

Namaz'ın **"kıyam"** ayakta durulan bölümü, bizlere bu **nebat** borçlarımızı ödeme zamanları olmaktadır.

Onlardan aldığımız gıdalar ile onlara benzer şekilde belirli zamanlarda kıyam da duruyoruz.

Onlar ise, ömürleri boyunca kıyamda duruyorlar, ne sabırlı varlıklar.

Her hangi bir nebati gıdayı yediğimizde o yenen gıda her ne ise, yendikten sonra kendi öz kimliğini kaybedip onu tüketenin, kimliğine, benliğine dahil olmuş o yiyen olmuş olmaktadır.

İşte böylece - bedeninde **ibadet,**
- dilinde **dua,**
- manasında da **mi'racını** yapmış olmaktadır.

O varlıklar da insan kanalından Hakk'ın huzuruna yükselmiş olmaktadırlar.

İnsan oğlu ancak bu yolla nebatlara karşı olan **"şükran"** borcunu ödemiş olabilmektedir.

Böylece her iki taraf da bir birlerinden faydalanmış ve hak yerini bulmuş oluyor.
İbadetlerinde gevşeklik yapan kimselerin bu varlıklara karşı borçları nasıl ödenir ALLAH c.c. bilir.

İşte namazda Hakk'ın huzurunda ayakta durduğumuz kıyam'ın hikmetlerinden biri de budur. **Nebatlık mertebesini** idrak edip bu oluşumları kendi bünyesinde oluşturup yaşamaktır.

Namaz kılarken **"rüku"** eğilme haline gelince, yukarıda kıyam bahsinde anlatılmaya çalışılan oluşumlar bu sefer **hayvanlar mertebesi** itibarile de aynı şekilde oluşmaktadır.
Kişi rükuya eğildiği zaman şekil olarak yere paralel halde yaşayan hayvanlar aleminin canlılarına benzer, burada okuduğu tesbihleri, onlardan aldığı gıdalarla yapabilmektedir. Yani namazın bu bölümünde et, yağ, yumurta gibi ürünlerin karşılığını ödemektedir.

Yine yukarıda bahsedildiği gibi hayvanı gıdalardan hem **maddî**, hem **manevî** olarak yararlanır ve o hayvanların **ruh** halleri de yiyen kimselere geçer. O ahlak onlarda zuhura çıkmaya başlar.
İşte bu sebeple bazı hayvanların yenmesi yasak edilmiştir. Namazın rüku bölümünün hikmetlerinden biri de budur.

Daha sonra **"secde"** bölümüne gelince yine yukarıda bahsedildiği hususlar itibariyle, burada da kişi yere kapanmış şekliyle **madenlere** benzemektedir, burası da madeni gıdalardan alınan besinlerin karşılığı ödenen yerdir. Yine orada yapılan zikirler onlardan alınan gıdalarla yapılabilinmektedir.
Namazın secde bölümünün hikmetlerinden biri de budur.

İşte! **yaşamlarımızı**, sa'yelerinde devam ettirdiğimiz, bizler için vazgeçilmez yaşam ihtiyacı olan bu canlı ve ruhlu varlıklara karşı takındığımız tavır nasıldır acaba: bir düşünsek çok iyi etmiş olacağız.

Günümüzün sonsuz ihtiraslı insanı'nın **doğa** ismi verdiği ekolejik çevreyi nasıl katlettiğini hepimiz görmekteyiz.
Nasıl cahilce "modern" ismini verdiğimiz bir çağ yaşamaktayız ki, bütün gücümüzle, küçük şahsi menfaatler uğruna geleceğimizi sür'atle hep birlikte katletmekteyiz.

Ne zamanki: İlahi varlığın son olarak dünya insanına göndermiş olduğu yaşam ve bilim kılavuzuna **"KUR'AN"**a uyup içindeki hükümleri sadece sevab, günah cedveli düzeyinden görmeyi terkedip, açık ve hür bir düşünceyle gerçek yönleri itibariyle anlayıp uygulamaya çalışacağız, işte ancak o zaman insan olarak gerçekten dünya ve ahret saadetine ulaşmış olacağız.

İyi değerlendirelim ki, insan çok muhterem ve muazzam bir varlıktır. İçinde olduğumuzdan mutlak değerimizi anlıyamıyoruz.

Modern insan tipi'nin en belirgin vasfı, her şeyin yeteri kadar hakkını verecek olması lazım geldiğini bilmesidir.
İşte tutuculukta kalmamış gerçek müslüman her şey'in hakkı'nı veren son derece modern insandır. Modernlik sadece dışını düzeltip, kravat takıp, açılıp saçılıp, süslenmekle olmaz.

Kendisine hayat veren, karşılık olarak hiç bir talebde bulunmayan, **"DOĞA"** ismi verilen **"Ekolejik"** çevremizin hak ve hukukunu ancak yaptığımız **"namaz" "SALAT"** iba-

detiyle ve onun hiç bir yaprağına ve dalına zarar vermeden yaşamlarına yardımcı olmakla, onlara karşı şükran ve gönül borcumuzun bir kısmını (*ki tamamını ödememiz zaten mümkün değil*) ödemiş olabileceğiz.

Ne yazık ki günümüzde kendini "modern insan" tipi diye tanıtmaya çalışan (*çok azı müstesna*) hayal perest batılının nasıl bir kıyımcı olduğu açıkça ortadadır.

Namazı ile bazı zamanlarda alay konusu olan sade müslüman bir vatandaşın, bu fiili ile ne derece ilerici bir iş yaptığı ve çevresine saygı duyduğu idrak sahipleri tarafından hemen takdir edilebilir.

Az yukarıda belirttiğimiz gibi **namaz** fiili'nin

"kıyam" yani ayakta durma bölümü, **nebatatın** hukukunu,
"rüku" yani eğilme bölümü, **hayvanların** hukukunu;
"secde" yani yere kapanma, **madeniyatın** hukukunu

koruma ve onlara olan **"şükran"** borcumuzu ödeme yolunda yapıldığından namaz ehline **zat-î** olarak sadece **"tahiyyat"** yani oturuş bölümü kalmaktadır. Burası ise namaz'ın en muhteşem yeridir.

Tahiyyatta oturan kimse daha evvelce de bir miktar bahsettiğimiz gibi gerçek kimliğini bulmuş, **"hakikat-i Muhammediyye"**ye ulaşmış ve huzur ehli olmuş olur.

Bu oturuşuyla namaz kılan kişi vücud duruşu itibariyle **"Muhammed"** yazısını oluşturmaktadır.

Şekliyle ve de manasıyla, **zahir - batın** gerçek kimliğini ispatlamış olur. Böylece ve sadece, bu kimseler *Hakk'a gerçek ayna* olanlardır.

Ayak'ta (ا) **"elif"**,

Rüku'da (د) **"dal"**,

Secde'de (م) **"mim"**

yani (ادم) **"Adem"** liğe ulaşan kimse

"tahiyyatta" da (محمد) **"Muhammed"**liğe yükselmiş ve netice hasıl olmuş olur.

Ne muhteşem bir sistem !...

İnkar veya gaflet sebebiyle bu ibadeti terkenler neler kaybettiklerini bir bilebilseydiler ne olurdu?...

Namaz'a hareketleri'nin **3'üncü yönü itibariyle baktığımızda;**

ayakta durma,	**"kamet"** (ا) **"elif"**, →	**"İbrahimiyet"**
eğilme,	**"rüku"** (د) **"dal"**, →	**"Museviyet"**,
yere baş koyma,	**"secde"** (م) **"mim"** →	**"İseviyet"**,
oturuş,	**"tahiyyat"** (محمد) →	**"Muhammediyyet"**,

mertebesidir.

Diğer ibadetleriyle Hak yolunda epey mesafe almış olan kimse,
zati bir ibadet olan namaz'ın
"kıyam" ayakta durma bölümünde **"makam-ı İbrahimiyet"**e ulaşıp bu mertebenin hakikatini idrak etmiş olur.
Bu mertebenin özelliği **"tevhid-i ef'al"** (fiillerin birliği) mertebesidir.
Lakabı **"Ebrahem"**
(İbrahim) ibranice'de
"eb" **;** baba,
"rahem" **;** halk, demek olduğundan;
umumî manası, **"halik'ın babası"** demek olur.
Birimsel manada, **"insanların babası"** ifadesinde olmakla birlikte
genel manada, **"cümle halkın babası"** anlamındadır.

Bu da **"tevhid-i ef-al"** sırrıdır.
"Hullet" yani dostluk **"Halil İbrahim"** İbrahim (as)a giydirilmiş manevî bir elbisedir.
İlk defa İbrahim (as) ile ortaya konan bu mertebenin tecelli mahalli olan kimsenin, **"halk-ı alem"**de yani **"tüm varlıkta"**ki
bütün hareketin,
bütün gücün,
bütün enerjinin,
tek varlıktan kaynaklandığını bilmiş bunun da **"Zat-ı mutlak"** sadece Hak olduğunu idrak etmiş olmasıdır.

Böylece kendisinde yavaş yavaş (**99**) **"esma-i ilahi"**nin idraken zuhura geldiğini müşahede etmeye başlayan kimse, bu yükün altında zorlanarak **rükuya** eğilir ve **"sübhane rabbiyel azıym"** "**Azametli Rabbim seni her türlü noksan sıfatlardan tenzih ederim**" demeye başlar.

Burası da **"Museviyet - tenzih - tevhid-i esma"** mertebesidir.
"Semi allahu limen hamideh"
"**Allah hamdedenin hamdını duyar**" yani, kendisini bu mertebeye ulaştıran Rabbına hamdeden kulunun hamdım duyar, diye yaşayarak ayağa kalkar
ve **"Rabbena lekel hamd"**
"**ey rabbimiz; hamd sadece sanadır**" yani hayali rab'lara değil! diyerek **secdeye** varır.

Burası ise, **"mahv-ı külli"** yani **"Tam yokluk"**
"İseviyet - teşbih - tevhid-i sıfat" mertebesidir.
Secde de
"sübhane rabbiyel ala"
yani "**ey yüce Rabbim! Seni her türlü noksan müşahededen tenzih ederim**" diyerek bu oluşumu **iki** defa tekrar eder,

sonra **"tehiyyata"** oturup **"ettehiyyatü"** ve diğer okunacakları okur.

Burası da **“Muhammediyyet -tevhid-i zat”** mertebesidir.

“Kıyam”da yani ayakta duruyorken **“mertebe-i İbrahimiyet”**in ağırlığını duymaya başlayarak namaz kılmaya çalışan kişi,

daha sonra bu ağırlığa dayanamayıp **beli bükülmeye** başlar, ellerini, dizine dayayıp göstermeğe çalışarak tekrar doğrulmak ister.

Bu safhada **“sırrı-ı Museviyet”**in ağırlığını duymaya başlar.

Bu defa ayakta duramayan kişi, **“secde-i Rahman”**a kapanır. Orada da **“seviyet sırrı”**nın ağırlığı altında kalır, fakat **iki** hamle ile **“tahiyyat”**a oturur.

Burası gerçek müşahede, huzur, sükun, kelam, **“habib”**lik yani **“Muhammediyyet”** mertebesidir.

Bu halde yeterli süre kalıp gerekeni söyledikten ve okuduktan sonra, **iki** tarafına başını çevirip **selam** vererek ve selamet dileyerek bu ilahi halden çıkar ve tekrar **beşeriyete** yani dünya hayatına döner.

Böylece namaz içinde **“mi’rac”**ını da yapmış olur.

Buradaki selam ve selamet sağlı sollu bütün varlığı kaplamıştır.

Namazdaki hareketlere **4’üncü yönüyle baktığımızda;**

“Ef-al” mertebesinde **“kıyam”**da duran gerçek namaz ehlinin buradaki müşahedesi şu ayette ifadesini bulmaktadır.

(Kasas Suresi 28/88)

“küllü şey’n halikün illa vechehü lehül hukmü ve ileyhi turce’une”

illa/sadece vechehü/onun/kendisinin vechi müstesna

külli/her şey helak olan

hüküm lehü/onun için (ona) dır

ve ileyhi/ona/kendisine değin ircı’/rücu ettirilecek/döndürüleceksiniz

meali

“O’nun vechinden başka her şey helak olacaktır, hüküm onundur, ona döndürüleceksiniz”.

Bu mertebede, bedeni ve idraki ile epey aşama yaparak ayağa kalkmış olan kişinin yaşantısı;

varlıkta, **O’nun vechinden** başka bir **“ŞEY”** yani eşya göremez oluşudur.

Buradaki **“hüküm”** yani anlayış ve idrak; beşeri değil, **“Hakkani**”dir, kendine değil, Hakk’a döndürülmüştür.

Daha evvelce kendine, başka bir ifadeyle nefsine dönük yaşayan kimse, “**Ona döndürüleceksiniz**” ihtar ve ikazıyla gerçek yönünü bulmuş olur.

“Esma” <u>mertebesinde</u> **rüku**’ya <u>eğilen kişinin müşahedesi;</u>
(Er-Rahman Suresi 55/26-27)

“küllü men aleyha fanin” **(26)**
“ve yebka vechü rabbike zül celali vel ikrami **(27)**
aleyha/onun/kendisi üzerine/aleyhine küllü/hepsi/her men/kimlik fani/yok olmakta
ve celal ve ikram zü/sahibi senin rabbinin vechi ebka/bakidir
meali
“varlık aleminde bulunan her KİM’lik fanidir, ancak yüce ve ikram sahibi Rabbının varlığı bakidir”, şeklindedir.

Daha evvelce kimliklerinin kendilerine ait bir varlıkları olduğu **ZAN** ile yaşayan kimseler bu mertebede onları gerçek yönleriyle müşahede ederler.
“**Ancak yüce ve ikram sahibi Rabbının varlığının baki**” olduğunu **yakıyn** bir bilgi ile anlamış olurlar.

“Sıfat” <u>mertebesinde</u> **“secde”**ye<u> varan kişinin müşahedesi;</u>
(Ali İmran Suresi 3/185)

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ﴿١٨٥﴾

“küllü nefsin zaikatül mevti”
küllü/her nefs/nefis mevti/ölümü zevk eder
Meali,
“Her nefis ölümü tadacaktır” hükmüyle, **“külli mahva”** ulaşma halidir. Böylece ortada da ne alem, ne de kendi kalmıştır.

“Zat” mertebesinde tahiyyata oturan kişinin müşahedesi:
(Ali İmran Suresi 3/18)

شَهِدَ اللّٰهُ اَنَّهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ﴿١٨﴾

“şehidallahü ennehü la ilahe illa hüve”
şehidallahü/allah şahittir ki,
ennehü/o/kendisi kesin
la ilahe illa hüve
Meali
“ALLAH kendi kendine şahittir ki ondan başka ilah yoktur” gerçeğiyle yaşantısını sürdürmek olmalıdır.

Bu mertebenin kemalinin dışa yansıması, hadis-i kudside ifade edilen
“Men reani fekad reel Hak”
“**beni rüyet eden/gören bu halde gerçekten Hakk’ı rüet eder/görmüş olur**”

yani

“**beni gören ancak Hakk’ı görmüş olur**” sırn ve gerçeğidir***(10)**.

***(10)** *“İrfan mektebi” adlı kitabımızda bu mertebeler hakkında daha geniş bilgi verilmiştir.*

Mi’rac gecesinde oluşan **tahiyyat** mertebesinin batını ifadesini idrak etmiş olan kişi gerçekten çok büyük bir lütfa nail olmuştur.

Daha evvelce de bir miktar anlatmaya çalıştığımız **“ettehiyyatü”**nün geniş manasını, herkes kendi bulunduğu mertebesi düzeyinden anlamaya çalışmalıdır.

Oldukça sıkı bir çalışma gerektiren bu hakikate ulaşmayı Rabbımız bize kolaylaştırsın.

(Taha Suresi 20/114)

رَبِّ زِدْنِى عِلْمًا

“rabbi zidniy ilmen”

“**Rabb’ım ilmimi arttırır**”

“Rabb’ım ilmimi arttırır” duasına devam edelim.

Ü Ç Ü N C Ü   K I S I M

B E Ş   V A K T İ N   Z A M A N L A M A L A R I
VE
D İ Ğ E R   N A M A Z L A R

Beş vakit namaz farz olmazdan evvel müslümanlar, sabah ve akşam olmak üzere günde iki defa yüzlerini **"Kuds-ü şerif'e** döndürerek namaz kılıyorlardı.

Vakta ki Hicretten **16** ay kadar sonra **"Mi'rac"** hadisesi vuku buldu, o gece beş (**5**) vakit namazda karar kılındı.

Şöyle ki: "Cenab-ı ALLAH c.c. o gece Efendimize ve ümmetine elli (50) vakit namazı farz kılmıştı.

Bu emri ve görevi alan Efendimiz, mi'rac dönüşü Musa (as)in ruhaniyetiyle karşılaşınca aralarında şu görüşme oldu.

Musa bana, "**ne oldu?**" diye sordu.

Ben de, "**üzerime elli (50) vakit namaz farz kılındı**" dedim.

Musa (as): "**Ben insanları senden daha iyi tanırım, beni İsrail ile çok uğraştım, senin ümmetinin buna gücü yetmez. Rabbine don, bu namazları azaltmasını niyaz et**" dedi.

Döndüm. Niyaz ettim. ALLAH c.c. bunları kırka (40) indirdi. Yüce Rabbim ile Musa (as). arasında gidip gelmeye devam ettim, sonra otuza, sonra yirmiye, sonra ona, sonra da beş vakte indirdi.

ALLAH Teala hazretleri: "**Ya Muhammed, namazlar günde beş (5) vakitten ibarettir. Her namaz için on (10) sevap vardır, bu da elli (50) vakit namaz demektir**" buyurdu. ***(11)**

***(11)** *(Taç tercemesi cilt 3 sayfa 486) dan özet.*

E L L İ V A K T İ N İ F A D E S İ N E D İ R?

Mi'rac gecesi namazın ilk belirlenen elli (50) vaktinden, kısım kısım, beş (5) vakte indirilmesinin sebebi neydi acaba?,

Cenab-ı Hakk'ın haşa! o kadar bilgisi yok muydu da Musa AL. vasıtasıyla indirildi.

Eğer Cenab-ı Hakk'ın muradı gerçekten ümmet-i Muhammed'e sadece beş vakit namazı farz etmek olsaydı daha baştan bunu böylece bildiremez miydi?

Demekki: bu hadiseden bizlere bazı ibretler çıkarmak düşüyor. Eğer baştan belirtildiği gibi namaz elli vakit olarak yer yüzüne inip mutlak hüküm haline gelmiş olsaydı, bazı insanlara çok büyük yük olacaktı.

Eğer, namaz baştan elli vakit bildirilmeyip sadece sonda belirlenen beş vakit olarak hüküm haline gelmiş olsaydı bu sefer de bazı insanlara haksızlık edilmiş olacaktı. Cenab-ı Hak ise haksızlıkla değil, **hikmet** ile faaliyet gösterir, yeterki bizler o hikmetleri idrak edelim.

İnsanlar aynı güç kaabiliyette olmadıklarından idrak ve ihata seviyeleri de değişiktir. Kaabiliyeti yüksek olanı düşük seviyede bırakmak ona haksızlık olur, gücü az olana da fazla yük yüklemek ona haksızlık olur.

Demek ki, belirtilen vakitlerin ellisi (**50**) azami, beşi (**5**) asgaridir.

Beş (**5**) vakti, **asgari müşterekte** bütün ümmete **farz**,

fakat mana aleminde yükselmeye istidatlı olanlara ise elli (**50**) vakte kadar çıkma imkanı verilmiştir.

Böylece her müslüman beş vaktin hakkını vererek tatbik ettikten sonra gayreti mikdarınca çalışmaları neticesinde bir günlük namazını elli vakte çıkarma imkanını bulmuş olur.

Gerçekten, **"Hakkikat-i Muhammedi"** yolunda faaliyet gösterip idrakini geliştirmesi için kişi,

evvela **"Ademiyyet"** mertebesini yaşayıp,

oradan → **"Nuhuyet",**

→ **"İbrahimiyet",**

→ **"Museviyet",**

→ **"İseviyet"**

ve nihayet gerçek → **"Muhammediyyet"** mertebesine ulaşması gerekir.

İşte bu seyr esnasında, kişinin asgariden beş (5) vakit namaz ile başladığı günlük namazı,

her mertebede yükselerek nihayet elli (50) vakit hükmüne ulaşır.

Ancak burada fiilen bedenen kılınan yine (5) beştir, diğerleri **manen** olmaktadır. Fakat vakti ve gücü olan fiilen de nafile hükmünde yapabilir.

Eğer beş vaktin üstündeki namaza yol açılmamış olsaydı. her halde bu ümmete

yükselme yolu kapanmış olurdu. Bu hal ise ümmet-i Muhammed için düşünülemez bile.

Burada şu husus, okuyucularınım hatırına gelmiş olabilir.
Mi'rac dönüşü niçin Hz. Muhammedi İsa (as) karşılamadı da Musa (as) karşılayıp o geliş gidişleri sağladı?

Çünkü! **İsa** aleyhisselamın mertebesi **"fena fillah"** olduğundan **"şeriatı"** yoktu. Kendisinde olmayan bir şey için de o kişiden fikir sorulmaz.

Musa aleyhisselam ise kendisine verilen, o günün şeriatını ümmeti üzerinde tecrübe ettiğinden bu yönde bilgisi vardı ve o bilgiye dayanarak yükün hafifletilmesi yolunda girişimde bulunmayı sağladı.

N A M A Z I N   M E R T E B E L E R İ

Ef'al mertebesinin namazı:
(Nisa Suresi 4/103)
اِنَّ الصَّلٰوةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا

“innessalate kanet alel mü’miniyne kitaben mevkuten”
“inne/muhakkak salat/namaz müminler üzerine
mevkut/vakitlenmiş kitap edilmiş/yazılmıştır”

“Namaz şüphesiz inananlara belirli vakitlerde farz kılınmıştır,” hükmüyle **ef’al mertebesi** itibariyle, bedenimizle yaptığımız fiziksel namaz bildirilmiştir. Bu namazın yeri ef’al alemidir.

<u>Esma mertebesinin namazı:</u>
(Bakara Suresi 2/238)

hafizu alessalevati vessalatil vüsta
ve kumu lillahi kanitiyne
salavat/salatlar/namazları üzerine
ve vüsta/vasat, ara/orta salat/namaza
hafız/hıfz/muhafaza edin, koruyun
ve allah için kanitiyn/kunut, samim divan duranlar olarak
kumu/kıyam edin, kalkın, ayakta durun

“Namazlara ve orta namaza devam edin. Ve ALLAH’ın divanına tam huşu ile durur”.

“Vusta” <u>vasat,</u> yani <u>ara, orta</u> demek olduğundan,
ayette geçen **ef’al alemi** <u>namazlarına devam ederken</u>
ayrıca **“orta namazlara”** <u>da devam edin”</u> hükmüyle yavaş yavaş idraklerinizi geliştirin
ve **ef’al** alemiyle, **sıfat** alemi <u>arasında bulunan</u> **esma** aleminin <u>namazını oluşturmaya gayret edin</u>, diye tavsiye edilmektedir.

Esma aleminin
- bir yüzü **ef’al** alemine,
- bir yüzü de **sıfat** alemine bakmaktadır.

Ef’al alemi itibariyle <u>bedensel namazını ifa eden kişi</u> eğer gayreti varsa, belirli çalışmaları ile <u>ef’al aleminden yükselmeye başlar</u>, böylece **esma** alemine ulaşmış olur.
İşte burada kıldığı namazın ismi **“salatil vüsta”** dır.

<u>Gayreti elden bırakmayıp</u> bu namaza devam eden kişinin yolu **sıfat** alemine doğru yükselmeye devam eder.
“Vüsta” <u>namazının</u> görevi **ef’al** alemiyle → **sıfat** alemi arasındaki bağlantıyı sağlamaktır.

Tefsirlerde, **“salatil vüsta”**nın <u>sabah</u> veya <u>ikindi</u> namazı olduğu bildiriliyorsa da, **ef’al** alemi <u>itibariyle o da doğrudur</u>.
Bize lazım olan mi’rac yolunda bu hususlardan nasıl fayda sağlayacağımızdır.

Zamanla, kişi beş vakte, sohbetlere, zikirlere, iyi hal ile yaşamına devam ettikçe epey ilerleme kaydeder. Böylece kendisinde manevi gelişmeler olur ve nihayet **esma** alemine

ulaşır. İşte bu **esma** aleminde sürdürdüğü namazın ismi **“orta ara”** namazıdır.

Kişilere göre bazı değişiklikler arzeden bu yaşamda adet, sayı belirtilmez. **Nafile** hükmünde, değişik isimler altında bir çok namaz kılınabilir. Burada mühim olan, kişinin gönlünde **“ALLAH muhabbeti”**ni ne kadar süre tutabilmiş olmasıdır, süre arttıkça manevi ibadeti de artmış olur.

Buradaki yaşamın özelliklerini ve hayata bakışını ehli bilir. Bu mertebenin belirli olgunluğuna erişildikten sonra, **“sıfat alemi”**ne doğru yükselme devam eder.

***(l 0)** *Taç tercemesi çilt. 3* sayfa *486’dan özet. 60*

Sıfat Mertebesinin Namazı

Nihayet sıfat mertebesine ulaşan kimse
(Mearic Suresi 70/23)

“elleziynehüm ala salatihim daimune”
o zatlar ki hu/onlar
kendilerinin salat/namazları üzerine daimde/devam edip dururlar

“İşte o kimseler onlardır ki namazlarında daimdirler” hükmüyle belirtilen özelliğe ulaşmış olmaktadırlar.

Gerçi bu ayet beş vakit namazlarını aksatmadan devam ettirenler için de belirtilmiş olmakla beraber, gerçek manada elli vakte talip olup onları sürdürenler içindir de.

Şöyleki: Evvela beş vaktini çok iyi bir şekilde yerine getirmiş olan kimseler, bu mertebeye ulaşıncaya kadar edindikleri manevi güç ve tecrübelerle, yaşadıkları za-manlarında hiç boşluk bırakmayıp devamlı Hakk’ı tefekkür ve zikr haline ulaşırlar.

Yirmi dört saatlik bir günün saatlerini 2 ile çarpsak kırk sekiz (48) eder.
Yani her yarım saatte bir namaz eda edilmiş olur.

Bu namazı kılan kişinin gerçek kimliğini, **bir**;
Hakk’ın varlığını da **bir** olarak dikkate alırsak böylece sayı elli (**50**) olmuş olur.
Artık bu kimselerin uykuları dahi ibadettir, çünkü gözleri uyusa da gönülleri uyumaz.
Buranın ehli, **“muhabbetullah”** ile dolu **“Arif”** zatlardır.
Mi’rac gecesi Efendimize enir edilen elli (**50**) vakit namaz bu kimseler içindir.

Mertebeler daha aşağı doğru indikçe kırk’a, otuz’a, yirmiye, on’a ve nihayet veş vakte iner.

İşte asgari müşterek olan bu ibadet dahi bizlere zor gelmektedir. Nasıl bir gaflet içinde olduğumuz, ne kadar aşikardır.

(Maun Suresi 107/4-5)

“feveylün lil musalliyne” (4)
“elleziynehüm an salatihim sahune” (5)

artık veyl/vay haline, yazıklar olsun musalliyn/ salat, namaz kılanlar ki (4)
o zatlar ki hu/onlar kendilerinin salat/namazlarından
sahun/sehiv, dikkatsiz, ihmalkar, gafillerdir (5)

"vay o namaz kılanların haline ki: onlar kıldıkları namazdan uzaklaşmışlardır", ihtarı ne ağır bir suçlamadır.
ALLAH c.c. tüm kullarını gafletten kurtarsın.

Beş vakitle namaz kılmaya başlayan kimse gayreti nispetinde yukarıda kısaca belirtildiği gibi seyrini yavaş yavaş yükselterek, "**namaz mü'minin mi'racıdır**" sırrına ulaşmış olur.
İşte ancak bu tür namaz, sahibini **"mi'raca"** ulaştırır.

Bu hale ulaşan kişinin kendi nefsi varlığı kalmaz, onda faaliyette olan **Hakk'ın** varlığıdır.
İçinden ve dışından Hak tarafından ihata edilen bu kimse,
Efendimizin ağzından;
"Men reanî fekad reel Hak" *(hadis-i kudsi*)
"bana bakan Hakk'ı görür" der.
"**Çık aradan kalsın yaradan**" hükmü kesinleşmiş olur.
Böyle olunca "O"na bakan başka neyi görecekti ki?.. Elimizden geldiği kadar bu işlerin üzerine eğilmemiz bizim menfaatımıza olacaktır, geçen günlerin geri gelmesi asla mümkün değildir.
Bu kısmı da böylece anlamağa çalıştıktan sonra şimdi rek'atlann gurup sayılanna gelelim.

İKİ, ÜÇ, DÖRT REKATLI NAMAZLARIN ÖZELLİĞİ

İki rek'atlı namazın
birinci rek'ati **"Fena fillah"**
ikincisi ise, **"baka billah"**tır.

Hakk'a varmak için bu iki adımı atmak lazımdır. Pek uzak bir yol değilse de bu yolu aşmak kişilere göre değişir, ama yine de on beş yirmi seneyi alır.

Üç rek'atlı namazların

birinci rek'ati, meseleleri	**"ilmel yakîyn"**	bir bilgi ile idrak etmek.
İkinci rek'ati meseleleri	**"aynel yakîyn"**	bir bilgi ile idrak etmek.
Üç'üncü rek'atte ise, meseleleri	**"Hakkal yakîyn"**	bir bilgi ile idrak etmektir.

Dört rek'atlı namazların

birinci rek'ati	**şeriat**	mertebesinin hakikatini idrak etmek.
İkinci rek'ati	**tarikat**	mertebesinin hakikatini idrak etmek.

Üçüncü rek'ati	**hakikat**	mertebesinin hakikatini idrak etmek.
Dördüncü rek'ati ise	**marifet**	mertebesinin hakikatini idrak etmiş olmaktır.

"**Marifetullah**" yani, ALLAH c.c. bilgisine, çalışılarak bu yollardan geçilerek ulaşmak mümkün olur. Dinimizde hiç bir şey tesadüfi değildir.

V A K İ T L E R İ N Ö Z E L L İ K L E R İ

Sabah namazı vakti:

"Fenafillah" hükmüdür.

Bu saatlerde henüz daha etraf aydınlanmadığından **eşya yok** hükmündedir.

Hakk'a giden yolda oldukça mesafe kat etmiş **salik** bu anlayışla, ne kendinden, ne alemden habersiz kalmıştır.

Öğle namazı vakti:

"Bakabillah" hükmüdür.

Bu vakitte etraf yavaş yavaş aydınlanmaya başlamış ve **güneş kemale** erişmiştir.

Bu durumda **salik** de yavaş yavaş kendine gelmeye başlar ve neticede kendi kimliğini net bir şekilde bulur.

"Baka billah" "Hakta baki olmak" sözüyle ifadelendirilen bu yaşam da artık her şey gerçek kimlikleriyle ortaya çıkmış bulunmaktadır.

İkindi namazı vakti:

"Beşeriyet gölgesi"

Öğle vakti güneş tam tepede olduğundan ışıkları yer yüzüne dikey düşmektedir. Hal böyle olunca eşyanın da gölgesi olamamaktadır. Bu durum, **saflığın** ve salt karışıksız kimliğin ifadesidir.

Fakat, zaman denilen izafi oluşum, dünya üzerinde hükmünü sürdürdüğünden güneş de yoluna devam etme zorunda bulunduğundan yavaş yavaş varlıkların gölgesi oluşmaya başlar.

İşte bu gölgeler **ikindi namazı vakti** iki katına çıkmaktadır.

Bu da vaklıkların tekrar nefsaniyetlerinin oluşmaya başlaması hükmüdür. Gün ilerledikçe bu gölgeler daha çok uzar, yani **beşeriyet** hali daha belirginleşir.

Bir müddet beşeriyet ve nefseniyetiyle yaşamağa çalışan kimse, nihayet **akşam** namazına doğru havanın kararmasıyla gölgelerin tekrar yok olması ile **nefis** ve **beşeriyet** gölgesinden kurtulma imkanına kavuşur.

Akşam namazı vakti:

"Fena fillah"a geçiş

Güneş ışıklarım çektikten sonra, tekrar kararmaya başlayan çevrede git gide eşya da görünmemeye başlar.

Hal böyle olunca **ne gölge, ne asıl** ortada kalır. İşte kendinden geçiş **"fena**" yani **yok** olmaktadır.

Yatsı namazı vakti:

“Fena fillah”ın kemali

Gece yatsıya ulaştığında **karanlık kemale ermiş** eşya hiç görünmez hale gelmiştir.

Bu da kimliklerin tamamen ortadan kalkmasıdır, her şey’in **Hak’da yok** olmasıdır.

Sabaha kadar süren bu yaşam, kişinin hayata bakışında büyük değişiklikler meydana getirir.

Genel anlamda,
gece, **“fena fillah”,**
gündüz, **“baka billah”**tır.

Kısaca izahına çalıştığımız bu hususlar da namaz vakitlerinin bazı özelliklerindendir.

Bir başka yönde de baktığımızda,
sabah namazı, **“doğuş”,**
öğle namazı, **“gençlik”,**
ikindi namazı, **“olgunluk”,**
akşam namazı, **“ihtiyarlık”,**
yatsı namazı ise, **“dünyadan ayrılmak”**tır.

V A K İ T L E R İ N O L U Ş M A S I

SABAH Namazı:

Sabah namazının vaktine ve farzının **iki rek’at** olmasına sebeb budur ki:
Adem (as) cennetten çıktığında vakit gece idi.
Bir rek’at namaz kıldı çevreyi karanlık bulduğu için,
ve **bir rek’atte** sabaha dahil olup aydınlığa eriştiği için kıldı.
Dergah’ı İzzette kabul olup, sabah namazının iki rek’at olmasının sebe’bi hikmeti budur.

ÖĞLE Namazı:

Öğle namazının vaktine ve farzının **dört rek’at** olmasına sebeb budur ki:

1. Hazret-i ALLAH c.c. İbrahim (as)na, koçu göndererek oğlu İsmail’i kurban etmekten kurtardığı bir **öğle vakti** idi.

2. Kafirlerin puthanelerinin haline ne oldu? Bütün putları kırıp, baltayı büyük putun boynuna kim astı? dediler. “Bunu yapsa yapsa Azer oğlu İbrahim yapmıştır” dediler ve ona çok eziyet eylediler.

3. Nemrud, İbrahim (as)mı ateşe attı. Hak Teala ateşi gülistan eyleyip onu kurtardı.

4. Mısır’a hicret ettiğinde hane’i saadetlerine kafirler çok cefa ve eziyet ettiler. Hak teala onları koruyup cefa ve eziyet edenlerin ellerini kuruttu.

Bu dört türlü imtihandı, zorluktan kurtulduğu için dört rek'at namaz kıldı. Dergah-ı izzetle kabul oldu. Sebeb-i hikmeti budur.

<u>İKİNDİ Namazı:</u>
İkindi namazının vaktine ve farzının **dört rek'at** olmasının sebeb budur ki:

Hz. Yunus (as) kavmine incinip, kendine iman eden kimselerle bir gemiye binip giderken bir **"balık"** zuhur edip, hikmet-i Huda emri ile **"o gemiye yol vermedi."**
Hz. Yunus (as) "Beni derya ya bırakın size selamet olsun", dedi.

İnilti ve figan ile Hz. Yunus (as)mı derya ya attılar. O zaman balık yuttu ve gemi selamet buldu. Hz. Yunus (as) balığın karnında epey zaman durup, bir **ikindi vaktinde balık onu karaya** çıkardı.

Bu halden kurtulup kendine gelince dört rek'at namaz kıldı. Dergah-ı İzzette kabul olup bu ümmete farz oldu, sebeb-i hikmeti budur ***(12)**

***(12)** *Bunları dahi "İnaye"de yazar*

<u>AKŞAM Namazı:</u>
Akşam namazının vaktine ve farzının **üç rek'at** olmasına sebeb budur ki:

Hz. İsa (as)ma bazı kimseler, "**Tanrının oğlusun**" dediler,
ve Hz. İsa (as) dedi ki: "**Horoz ötmeden, sabah olmadan, beni pek az paraya öldürmeye bakarsınız**".

Cenab-ı Hakk'ın emri ile Hz. İsa (as) oradan çıkıp gitti, <u>akşam namazının vak</u>ti idi, Cenab-ı Hak'ka şükretti **üç rek'at namaz** kıldı bu ümmete farz oldu, sebeb-i hikmeti budur *** (13)**

*** (13)** *Bunları dahi "İnaye"de yazar.*

Yeri gelmişken **iki** küçük özelliğe dikkat çekelim.
1. Diğer namazların farz ve sünnetleri **"vitr"** hariç **çiftli** iken, akşam namazının farzı neden **tek**tir?

2. Diğer namazlara sünnetle başlanırken niçin bu namaza **farz** ile başlanıyor?
<u>El cevab:</u>
1. Hz. İsa (as)ın mertebesi **"teşbih"** <u>"benzetme"</u> olduğundan, **İseviyet** <u>hakikati</u> **üçlü** bir sistemle anlatılmaya çılışmıştır.
"Eba" "ebi" ve **"Ruhül kudüs"**
yani **"baba" "oğul" ve "ruh-u kudsi"**dir.
İşte bu <u>üçlü sistemin hakikati</u> **3** rek'at ile belirtilmiştir.

Fakat ne yazıkki **"teşbih"**ten **"tevhid"**e geçemeyen kimseler, bu oluşumların suretinde kalıp bir sürü yanlış yollara girmişlerdir.

2. Bu namaza **farzla** başlanmasının sebebi ise,
Hz. İsa (as)ın yaşam mertebesi, **"fena fillah"** olduğundan onun yapabileceği ilk

şey **sadece farzı** yerine getirebilmektir.

Ayrıca **kıyametin** bir akşam vaktinde kopacağı bildirildiğinden ve de hangi akşamda kopacağı bilinmediğinden her akşam kıyamet kopacakmış gibi, belki vakit bulamayız diye evvela farzın kılınması ön görülmüştür.

"Fena fillah" mertebesine ulaşan kimsenin kıyameti, zaten daha dünya da iken kopmuştu. ALLAH c. c. bu hakikatleri bizlere beden elbiselerimizi sırtımızdan çıkartmadan idrak ettirsin.

YATSI Namazı:

Yatsı namazının vaktine ve farzının dört rek'at olmasına sebeb budur ki:

Hz. Musa (as) Mısırdan çıkıp giderken kendisini **dört** türlü hüzün kapladı. **"Turu sina"ya** "Tur dağına" geldiklerinde, kardeşi Harun (as) ile birlikte hüznü dağıldı, bu vakit yatsı vakti idi.

Hz. Musa (as) **dört rek'at namaz** kıldı, dergah-ı İzzette kabul olup bu ümmete farz oldu, sebeb-i hikmeti budur***(14)**

***(14)** *Bunu dahi "İnaije"de yazar.*

VİTR Namazı:

Vitr namazının **üç rek'at** olmasına sebeb budur ki:

Hazreti Rasül (as) Mi'raca teşrif buyurduklarında, Ebu Bekir Siddîk radiyallahu anhü, dergah-ı İzzette, **"benim için bir rek'at namaz kıl",** diye emanet eyledi.

Hz. Rasul (as) **"vasî'yet"** sonsuzluk alemini **müşahede** ettiğinde **kendi nefsi** için **bir rek'at namaz** kıldı.

Cebrail (as) **"Hz. Ebubekirin emanetini eda eyle",** diye hatırına getirdi. Yine kıyam edip **bir rek'at namaz** daha kıldı.

Cenab-ı Hak teala, "ya Muhammed benim için de **bir rek'at namaz** kıl", dedi.

Kıyam edip bir rek'at namaz dahi ALLAH-ü teala için kılıp **Fatiha** ve **zammı** süre okuyup tam rükua varacak mahalde, cehennem ehlinin azaplarını gördüğünde ümmetine merhameten, vücudu şeriflerine bir hüzünlü hal geldi;

Cebrail (as) kevserden vechi saadetlerine saçıp kalbi şeriflerine hayat ve safa geldiğinde ellerini kaldınp, **"ALLAHÜ ekber"** deyip **"Kunut"** duasını okudu, rüku ve sücüdu tamamlayıp namazı bitirdiler.

Kendi için kıldıkları bir rek'at **sünnet** oldu,
Hz. Ebubekir için kıldıkları **vacip** oldu,
Hak teala'nın emri ile kıldıklarım **farz** eyledi.

Salat-ı vitr'in sebeb-i hikmeti bu-dur*** (15)**

*** (15)** *Bunu dahi "mesabih"de yazar.*

Daha evvelcede bir miktar bahsettiğimiz kunut duası ve **vitr** namazına tekrar kısaca değinelim.

Kunut dualannın manası:

(1).
allahümme inna nesteinüke
ve nestağfirüke ve nestehdike

ve nü'minü bike ve netubu ileyke
ve tevekkelü aleyke
ve nüsni aleyke'l hayra küllehu
neşkürüke vela nekfürük
ve nahle'u ve netrükü men yefcürük
"allahım! biz ancak senden yardım isteriz.
ve senden mağfiretini diler ve senden hidayet isteriz.
ve sana iman eder, tevbe edip sana döneriz.
ve işlerimizde sana dayanırız, güveniriz.
seni bütün işlerimizde hayırla anar,
sana şükrederiz ve nankörlük yapmayız,
ve fücurları, günahkarları terk eder ve rabıtamızı/ilişkilerimizi keseriz".

(2).
Allahümme iyyake na'büdü
ve leke nüsalli ve nescüdü
ve ileyke nes'a
ve nahfidü nercu rahmeteke
ve nahşa azabeke
inne azabeke bil küffari mülhık
"allah'ım! biz ancak sana ibadet/kulluk ederiz.
ve senin için salat/namaz kılar ve sana secde ederiz
ve sana değin say eder/koşarız
ve senin rahmetini, hafid/nesil/insan, döl devamını umarız
ve senin azabına haşyet ederiz
inne/şüphe yokki senin azabın kafirlere mülhık/ilhak edici, erişicidir".

Vitr'e gelince;
Bir hadis-i şerifde
"ALLAH-u vitran yahubbul vitra"
yani **"ALLAH birdir birleri sever"**, buyurulmuş.

Neden acaba: **"ALLAH, vahid"**dir, **"ehad"**dır, denmemiş, bunlarda **bir** demektir. Demekki **vitr** kelimesi ile daha değişik bir ifade kullanılmak istenmiştir.

Daha evvelce namaz tekbirlerinde de bahsedildiği gibi **"vitr tekbir"**i **bir tektir**.
Kim ki, kendi varlığının hakikatini idrak etmiştir, işte o gerçek vitr namazını kılabiliyor demektir.

Kendi birimsel varlığının hakikatini idrak etmek, **"vitriyyet",**
bütün alemdeki tek varlığın hakikatini idrak etmek ise, **"ferdiyyet"**tir.
"Ferdi vahid" "tek ferd" yani bütün bu alemi tek bir ferd şeklinde **müşahede** etmektir.

Konu buraya gelmişken bir hadis-i şerife göz atalım.
"**Cemaatle kılınan namazın sevabı yirmi yedi (27) derece daha fazladır**" buyurulmuştur.

Burada bizlere büyük icazlar vardır. Yirmi yedi (27) sayısı ile ne kast olunmuştur dersek,

aklımıza yirmi yedin **(27)ci** peygamber, **Hz. İsa** (as) gelmektedir.
Demek ki kişi **İseviyet** mertebesine ulaşıncaya kadar toplayıcı yani cemaat olacaktır.
Başka bir ifadeyle bütün varlıktaki birimleri toplayacaktır.

Vakta ki kişi, yirmi sekizin **(28)ci** peygamber **Hz. Muhammed** (as)ın özelliğini idrak eder ve **"mertebe-i ferdiyyet"**e ulaşır, işte o kimse tek başına nerede olursa olsun, kıldığı namazı ile yirmi sekizin **(28)ci** dereceye ulaşmıştır.

"Mertebe-i İseviyet"te kılınan yirmi yedi **(27)** dereceli **namaz** ile,
mertebesi itibariyle **"Vitriyyet",**

"Mertebe-i Muhammediyet"te kılınan yirmi sekiz **(28)** dereceli **namaz** ile
mertebesi itabariyle **"ferdiyyet"**tir,

Yerinde kullanılınınca hem cemaatle, hem de ferdî olarak kılınan namazın değeri çok yüksektir.

ALLAH c.c. cümlelerimize gerçek "SALAT'ın değerini idrak ettirsin. Amin.

Bu kadarla yetinerek beş vakit namazı burada bırakıp diğer namazlara geçelim.

C U M - A N A M A Z I

(Cuma Suresi 62/9) Ayette

﴿٩﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُٓوا
اِذَا نُودِيَ لِلصَّلٰوةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ
فَاسْعَوْا اِلٰى ذِكْرِ اللّٰهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ

"ya eyyühelleziyne amenu
iza nudiye lissalati min yevmil cümü'ati
fes'av ila zikrillahi ve zerul bey'a"
ya eyyühe/o iman eden zatlar
cum'a yevm/gün den salat/namaz için nida edildiği vakit
artık say edin/koşun zikrillahi/allah zikri üzre
ve ze'r edin/terkedin bey'a/alış-verişi/satışı
Mealen, ***"ey iman edenler! Cuma günü, namaz için ezan okunduğu zaman hemen ALLAH'ın zikrine gidin alış verişi bırakın"***

Ey iman edenler o saatte alış verişi kesin deniyor, yani dünya alıy verişini, çünkü: Ahiret alış verişi yapılacaktır. Hele bu alış veriş, duaların kabul olduğu saate rastlarsa.

Cum'a: Cem, yani topluluk demektir.
Bir bakıma cum'a **batınen** cem, haline ulaşmış kimselerin kıldığı namaz demektir.

Birinci rek'at'e gerçek kimliği ile başlayan
ve
ikinci rek'atta'da ilahi benliğe ulaşılan bir namaz olmaktadır.

Cum'a namazının şartlarından bazıları şunlardır.
(A) **Erkek olmak**: Er, yani Hak erlerinden olmak.
(B) **Hür olmak**: Yani, nefsinden hür olmak.
(C) **Mukim olmak**: Yani, mertebi-i Hak'ta makam tutmak.
(D) **Hasta olmamak**: Yani, nefs hastalığından kurtulmuş olmak.
(E) **Kör olmamak**: Yani, hakikati gören göze sahip olmak.
(F) **Ayakları olmak**: Yani, hak yoluna giden ayakları olmak.

Genelde, her yetişmiş müslümana farz olan Cum'a namazı özelde de bazı hakikatleri ifade etmektedir. Bize mümkün olduğu kadar zahirden, batma geçmek için çalışmak gerekmektedir.

B A Y R A M N A M A Z I

Senede iki defa bayram sabahlarında kılınan bu namazlar oldukça coşkulu kılınmaktadır.

Diğer namazlardan farkı **her rek'atte "üç tekbir"**in daha ilave edilmesidir. Böylece tekbirler dokuz'a,
iki rek'atte **on sekize** ulaşmaktadır.

On sekiz ise, bilindiği gibi (**18**) bin **alemin** ifadesidir.

Birinci rek'atte ellerini üç defa kaldırıp sonra bağlayan kimse
bu varlığın gerçeğini,
"**ilmel yakıyn",**
"aynel yakıyn",
"Hakkal yakıyn", müşahede etmiş demektir.

İkinci rek'atte ise secdeye varmadan aldığı
birinci tekbir **şeriat**, **"efal"** mertebesi,
ikinci tekbir **tarikat, "esma**" mertebesi,
üçüncü tekbir **hakikat, "sıfat**" mertebesi dır.
Daha sonra
secdeye vardıran tekbir ise, **marifet, "Zat"** mertebesinin ifadesidir.

Hak yolunda epey çaba sarfettikten sonra gerçek bayrama ulaşan kimse bayram namazında bu tekbirlerin sonunda **"ZAT"** mertebesi itibariyle **"Azamet-i İlahiye"**yi müşahede ederek şükran secdesine kapanmıştır.

Gerçek bayramı işte bu kimseler yapmaktadır, diğerleri bunların şerefine dağıtılan o bayram sevinçlerini toplamaktadırlar.

C E N A Z E   N A M A Z I

Diğerlerinden oldukça farklı olan bu namaz'da **"Fatiha"** okunmaz,
"rüku, sücud, tahiyyat" da yoktur.

Asıl namaz olmayıp, **dua** ve **istiğfar** hükmünde olduğu, bildirilmiştir.

Biz yine kısaca incelemeye çalışalım. Bu namaz'ın en mühim tarafı **"Fatiha"**nın lisan ile değil fakat **hal** ile yaşanıp **müşahede** edilmesidir.

Şöyle ki! Namazı kılanan **"cenaze",** yakınımız veya uzağımız da olabilir, karşımızda duran manzara bu alemin en müthiş iki **(2)** oluşumundan **ikincisidir**.

Önümüzde tahta kutu içinde sessiz yatan o kimse, bir kapıdan girip bir kapıdan çıktı. Ne yaptı ise, işi sona erdi.
Ya kazandı, **ya kaybetti**, kendi kendi ile baş başa kaldı.

Bu manzaradan daha kesin ve keskin, bir nasihatçı bulmak mümkün değildir, İşte burada "cenaze" değil **cenazenin namaz**ını kılanlar, daha henüz o duruma düşmedikleri için her türlü imkanları ellerinde olduğundan çok şanslıdırlar.
Hadiseye bu yönüyle baktığımızda, **"Elhamdü lillahi rabbil alemiyn"**in, orada en bariz şekilde yaşandığını görürüz.

"Errahmanirrahiym" rahman ve rahim olduğunu da, yakınen görürüz.

"Maliki yevmiddin" yani "Kıyamet gününün sahibi", önümüzde duran mevta'nın, kıyameti kopmuştur. Bundan ibret alıp, biz de oraya uzanmadan evvel ne yapmamız lazım geldiğim çok iyi düşünmeliyiz.

"İyyakena'büdü ve iyyake nestain" garip hallere düşmemek için ancak senden yardım isteriz. Hayalimize değil, ancak sana ibadet ederiz.
(Kısaca)
Bu hal başımıza gelmeden bizi gerçek doğru yola götür. Hükmüyle yaşanmaktadır. Böylece sözü getirmeğe gerek kalmamaktadır.

Rükunleri:
"Kıyam" ve **"dört tekbir"**dir.

Dört tekbir:
"**Şeriat",**
"tarikat",
"hakikat",
"marifet", mertebelerinden yukarıda anlatılmaya çalışıldığı şekilde **"kıyam"** müşahede etmektir.

Böylece cenaze, namazı kılındıktan sonra bir miktar eller üstünde saltanatını sürdürüp bir daha çıkamayacağı çukuruna terk edilip yalnız başına bırakılır. Bu hadisede en küçük akıl sahiplerine bile büyük ibretler vardır.

TEHECCÜD (GECE) NAMAZI

(İsra Suresi 17/79) Ayette

﴿٧٩﴾ وَمِنَ الَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَكَ
عَسَى اَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا ﴿﴾

"ve minelleyli fetehecced bihi nafileten leke
asa en yeb'aseke rabbüke mekamen mahmuden
ve leyl/geceden bu halde bihi/onun ile/onu
leke/senin için/sana nafile/fazla olarak tehecced et/gece namazı et
mahmud/hamd edilmiş, övülmüş makam olarak
Rabbinin seni ba's/sevk etmesi/tekrar diriltmesi asa/umulur

"Ey Muhammed, gecenin bir vaktinde kalk senin için nafile hükmünde olan teheccüd namazını kıl, umulur ki rabbin seni de makam-ı Mahmuda (övülen makam) ulaştırır" buyurulmuştur.

Hamd mevzuunda bu Ayet-i kerimeye bir miktar temas etmiştik. Burada da aynı konuya kısaca bir göz atalım.

Gecenin ilerlemiş vaktine gelinceye kadar iyi bir hal ile namaz ve görevlerini yerine getiren kişi, bu makamın namzedidir, tabi ki: kendi mertebesi itibariyle.

"Dört", "**sekiz"**, "**on iki"** rek'atli kılınan bu gece namazına devam ettikçe, kişinin iç gelişimi artmağa başlar, böylece rabbinin indinde daha çok değerlenir ve övülmeye başlar.

Bu namaza devam edenler ulaşabildikleri mertebelerinden aldıkları haz ile yaşamlarına devam ederler.

Mİ'RAC NAMAZI

Yirmi dört saatte bir defa **iki** rek'at olmak üzere bazı guruplar tarafından kılınan bu namazın da çok büyük özellikleri vardır;

"**Namaz mü'minin mi'racı'dır**" buyuran Efendimiz, gerçek namazın, sahibini her halde bir yerlere getirmesi lazım geldiğini ifade etmiştir.

Ömrünün epey bir zamanım namaz kılarak geçiren kimse, bu zaman zarfında kendisinde ruhsal bir gelişme meydana gelmemişse, geriye dönüp ne yaptığına bakması lazım gelmektedir.

Acaba: Kılınan namaz gerçekten hakkıyla yapılan ibadet mi?...
yoksa sıradan yapılan adet hükmünde bir iş mi?..

Bu öz eleştiriyi acilen yapıp, yerimizi tespit edip gereğini yerine getirmek dünya ve ahret hayrımıza olacaktır.

Namaz, “dinin direği”dir,
Namaz “mü’minin mi’racı”dır.
Namaz “uykudan hayırlıdır”, ve diğerleri gibi.

Ayet, hadis, dini hükümlerle bir çok defa hatırlatılan bu muhteşem ibadeti, kendine yakışır bir şekilde ifa etmeye çalışalım. Böylece mi’raclarımızı oluşturmuş olalım.

Namazın sadece şekli ve zahir ifadeli olmadığım, anlayıp baştan beri çok azını ifade etmeye çalıştığımız özellikleriyle oluşturmağa çalışalım imkanımızı kısaltmaktadır.

Her geçen gün Mantığı ve gönlü çalışan her ibadet ehli bunları ve bunların çok daha değişik, daha derin başka, başka özellik ve güzelliklerini ortaya çıkarıp yaşayacak durumda dır. Bunlar bir zevk işidir. Genel bir hüküm değildir irfani ve zevkidir, kimseyi bağlamaz.

Bir de *“Surei Kevser” (108/2) de*

فَصَلِّ لِرَبِّكَ ﴿٢﴾

fesalli li’rabbike
artık/bu halde rabbin için salat/namaz kıl
“Rabbin için namaz kıl” ayetine kısaca bakalım ve yaptıklarımızla karşılaştıralım.
Acaba bu işleri
gerçekten menfeat beklemeden Rabbimizin rızası için mi yapıyoruz?....
yoksa nefsimizin rızası için mi?...
yani gelecekte nefsimize menfaat temini için mi?...

Efendimiz, bir başka yönden namazın değerini belirtmek için,
“iki rek’at namaz dünya ve dünyada olan şeylerden hayırlıdır” buyurmuşlardır.

Bu hadis-i şerifi Hz. Mevlana *“FİHÎ MA FİH”* inde *Milli eğitim 1985 baskısı 31 inci sayfasında* izahını yapmıştır dileyen oraya bakabilir.

Risale-i Gavsiyede de buyruldu:
[Dedim ki;
- **“Ya Rabbi, hangi namaz sana daha yakındır.”**
- **“O namaz ki içinde benden başkasının kalmadığı, kılanın onda kaybolduğu namazdır.”]**

Burada küçük bir hatıramı da yazmadan geçemiyeceğim.
(15/12/1984) senesi Mevlana ihtifali sebebiyle Konya’ya gitmişük, bu arada Hz. Şems’i de ziyaret etmiştim. Orada bir miktar namaz kıldıktan sonra, Hz. Şems’in ruhaniyetine yinelip bir takım sorular sormuştum. Bunlardan bazıları şunlardı.
Soru: **“Keşfin açılması nasıl olur?”**

Cevap: **"Ortada kapalı yok ki açılması olsun, sen ortada var oldukça kapalısın, sen kalkınca iş biter."**

Soru: **"Salat nedir?"**
Cevap: **"Salat bir andır. Ezel ve ebed söz konusu olmayan bir andır. O da tek varlığa mahsus, tek varlığın alemdeki çokluk şeklinde görünen tek hareketidir."**

Sözlerinden biri. **"Hür ol, hürlerle ol, hürlükle yaşa"** İla ahır...

Rasullüllah S.A. efendimiz, miraca çıktığında, kendisine bütün perdeler açıldı; ancak bir perde kaldı... O bir perdenin açılmasını dilediği zaman kendisine:
- "Dur, Rabbin namaz kılıyor..." dendi ***(16)**

***(16)** *Adülkerim Ceyli "İnsan-ı Kamil" Sayfa 67.*

Bunu bizzat Rasulüllah S.A. efendimiz anlatmıştır.
Bu olay büyük bir sırdır, ancak yaşamak suretiyle anlaşılır. Yeri olmadığından izahına geçmedik.

Cenab-ı ALLAH'tan niyazımız kullarım gafletten kurtarıp kendine ve habibine yaraşır bireyler olmalarımızı mümkün kılmasıdır.

Bu mevzuumuzu da burada bitiriyoruz. Okuyanlara, bir miktar hareket verebildikse bahtiyarız. Cenab-ı Hak hazmını ve anlama gücünü versin, çalışmak bizden, yardım ondan dır.

25/5/1995
NECDET ARDIÇ UŞŞAKİ
TEKİRDAĞ

İ K İ N C İ   B Ö L Ü M

Sohbet tarihi (16.01.1987)den özet

E Z A N - I M U H A M M E D İ

euzübillahimineşşeytanirraciym

اَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

bismillahirrahmanirrahiymi

بِسمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

elhamdülillahi rabbil alemiyn
essalatu vesselamu ala rasülina muhammedin
ve ala alihi ve eshabihi ecmain

Muhterem dostlar, bu gün 1987 yılının ilk sohbetine başlıyoruz.
Mevzuumuz **"Ezan-ı Muhammedi"**dir.

Hadîs ve ilmihal kitaplarında bu mevzuda geniş bilgi vardır. Daha fazla malumat edinmek isteyen, bu kaynaklardan araştırma yapabilir.

"Ezan-ı Şerif" genel anlamda:
"bildirmek, davet etmek" demektir.
Her kim bu davete uyar ve hayatını ona göre düzenlerse, her iki dünyada da bahtiyar olur.

Bilindiği gibi hicretten bir buçuk sene kadar evvel Hz. Rasülüllah Mi'raca çıkarıldığı gece, kendisine sunulan hediyelerden birisi olan namaz, beş vakit olarak şekillenmiş ve farz hükmünü almış idi.
Mekke devrinin sonuna kadar, bu namazlara böylece devam edildi. Namaza toplanmak için **"essalatu camia"** denirdi.

Vaktaki hicret hadisesi meydana geldi ve hicretin ilk yılında **"Ezan-ı şerif"** meşru oldu.
Medine de ilk ezan okuyan, **"Bilal-i Habeşî",**
Mekke de ilk ezan okuyan, ise, **"Habib bin Abdurrahman"**dır.

Gün geçtikçe çoğalan Müslümanları Mescid-i Nebevide aynı saatlerde toplamak zorlaşmaya başladı.

Rivayete göre, müslümanlar çoğalınca aralarında namaz vakitlerini bildirecek bir şey düşünmeğe başladılar.

Bunlardan bazıları **"çan çalalım"** dediler,
Resülüllah (S.A.V.) "**bu, hıristiyanlarındır**" buyurdu.

Diğer bir kısmı **"boru çalalım"** dediler.
Bunun için de Rasülüllah (S.A.V.) "**o da yahudilerindir**" dedi.

"Ateş yakalım" diyenler oldu.
Hazreti Peygamber (S.A.V.) "**o da Mecusilerindir**" buyurdular.

Netice olarak toplantıda, namaza davet için belirli bir davranış biçimi uygulamasına

karar verilemidiğinden, o günkü görüşmeler sonuçsuz kaldı.

Daha sonra bir gün, Abdullah bin Zeyd bir rüya gördü ve Peygamberimize gelerek anlattı. Şöyle ki:

"Uykumda bir adam beni dolaştırdı ve namaza davetle ilgili olarak "Allah-u ekber, Allah-u ekber" dersin.." ve bu tekbiri dörtlemek suretiyle ezanı (sonuna kadar) anlattı.

İkameti **"kad kametissalah"** müstesna tek tek zikretti.

Abdullah diyor ki. Efendimiz, "**İnşeallah bu hakikaten hak rüyadır**"**,** buyurdu.

Ebu Davud'un süneninde bu hadis şu lafızlardır:

["Ben uyurken beni bir adam dolaştırdı, elinde bir çan taşıyordu, kendisine:

- "**Bu çanı satar mısın ya Abdullah**" dedim,
- "**ne yapacaksın onu?**" dedi.
- "**Onunla namaza davet edeceğiz**" dedim.
- "**Ben sana bundan daha hayırlı bir şey gösetereyim mi?**" dedi
- "**hay hay**" dedim.
- **"Allah-u ekber, Allah-u ekber" dersin,** ila ahır dedi. **]**

Aynı rü'yayı Hz Ömer Radıyallahu anh dahi yirmi gün kadar evvel görmüş, fakat sıkıldığından efendimize söyleyememiş.

Sahih-i Buhari cilt iki, sayfa 556 da şöyle bir kayıt vardır.

Sire'i îbni Hişam sarihi süheyli der ki:

["Ezanın vahy ile emir olunmayıp da bir zatın ru'yası ile meşru olmasındaki hikmet şudur:

Ezan Rasülüllah (S.A.V.) Efendimize **"leyle'i İsra"**da **yedi kat** semavatın fevkinde gösterilmişti. Bu ise, **"vahiy"**den daha kuvvetlidir. **]**

Farziyyet-i Medine'ye hicret vaktine kadar tehir edilip de insanlara namaz vaktini ilan buyurmak istediklerinde vahye muntazır oldular.

Derken Abdullah bin Zeyd ru'yayı gördü. O ru'ya semada gördüklerine muvafık düştüğü için "**înşeallah bu ru'ya haktır**" buyurup; bundan, semada gördüklerinin arzda sünnet olması, **murad-ı İlahi** olduğuna delil kabul ettiler.

Hz. Ömer'in ru'yası da öteki ru'yaya muvafık düşünce, bu hükmü nebevi kuvvet buldu.

Buharînin işareti ile ezanın meşruiyyeti vahy-i münzel ile de teyid olunduğunu gösterir.

Bir gün Bilal radıyallahu anh, sabah vaktinin girdiğini haber vermeye geldiği vakit Aleyhi'sselatu ves'selam Efendimiz Hazretleri biraz dalmışlar imiş,

bunu öğrenince **iki** kere **"essalatu hayrum minennevm"** yani "**namaz uykudan hayırlıdır**" diye seslenmiş.

Böyle söylemesi Rasülüllah Sallallahu aleyhi vessellem'in hoşlarına gidip,

“**Bilal bu ne güzel söz, sabah ezanlarım okuduğunda bunu söyle**” buyurmuştur.

Böylece **ezan:**

4 defa **allah-u ekber.**
2 defa **eşhedü enla ilahe illallah.**
2 defa **eşhedü enne muhammeden resülullah**.
2 defa **hayye ale’s-salat.**
2 defa **hayye ale’l-felah.**

Sabah namazlarında,

2 defa **es-salatu hayrun minen-nevm.**
2 defa **allah-u ekber.**
1 defa **la ilahe illallah.**

Kamet ise

2 defa **allah-u ekber.**
1 defa **eşhadü enla ilahe illallah.**
1 defa **eşhedü enne muhammedürrasülüllah.**
1 defa **hayye ale’s-salat.**
1 defa **hayye ale’l-felah.**
2 defa **kad kametissalah.**
2 defa **allah-u ekber.**
1 defa **la ilahe illallah.**

şekliyle vücud bulmuş oluyor.

Diğer başka hadislerde

kametin de **dörtlü** tekbir ve
diğer sözlerinin **ikili** okunabileceği buyurulmuştur.

Bu yüzden bazı yerlerde kamet çiftli, bazı yerlerde tekli olarak okunmaktadır.

Böylece islam dininin temel kaidelerinden birisi daha oluşmuş ve böylece hiç değişmeden bu günlere kadar gelmiştir. Dünya durduğu sürece de bu ses İslamın sesi olarak varlığım koruyacaktır.

Hadislerde, Ezanın yüksek yerlerde okunmasının sünnet olduğu, yüksek yer varken alçak yerde okumanın veya oturarak okumanın mekruh olduğu, okunan her ezanın dinlenmemesinin bir noksanlık olduğu ifade edilmektedir.

Muhterem okuyucum, bu konuda eğer azıcık tefekkür edersek, dünyanın dönüşü ile değişen zaman gereği her an bir beldede Ezan-ı Muhammedinîn okunup ilan edildiğin! müşahede ederiz.

Yirmi dört saatte hiç bir dakika yoktur ki, arzın bir yerinde bu İlahi davet duyulmamış olsun.

Nasıl bir azamet-i îlahiyye ve nasıl bir medh-i Peygamberi İrfan ve uyanıklık ile düşünürsek Ezan-ı Muhammedi, İslam’da ve bütün insanlığa nasıl muteber bir davet ve Hakk’a çağrı olduğunu anlarız.

Ey gönül ehli, hakikatleri araştıran kardeşim, mesele Ezan-ı Muhammedi’nin kelimelerini belleyip namaz vakitlerinde tekrar edip özelliklerini anlamadan okumak değildir.

Her ezan okuyuşta mümkün olduğunca geniş bir ihata ve düşünce ile tefekkür

etmelidir. Bu kelimelerde neler var?

Eğer biz bunu hıristiyanların çanı, yahudilerin boru sesi gibi dinler, ateşperestlerin de ateşi seyrettikleri gibi gaflet içinde seyredersek, ondan tam manasıyla faydalananlayız.

Bizim yanılgımız güzel sesli bir müezzinin ezan okuduğu zaman sesinin güzelliğini duyup hadiseyi duygusal yönden değerlendirip ilmî yöne döndürememe-mizdendir.
Zaten camiamızın en zayıf noktası da bu değil midir?

Genellikle bizler her meselede maddesel ve duygusal davranıp, gerekli araştırmacı ruhuna sahip olamamaktayız.

Cenab-ı Hak atalarımızın en güzel hasletlerinden olan araştırmacılığı bizlere de nasip etsin ve bu kuru taklitçilikten kurtarsın.

Ezan-ı Muhammediyi gerek duyduğumuzda, gerek okuduğumuzda yeteri kadar ilgilenmessek gereken faydayı temin edemeyiz.
Ondan gereği gibi faydalanamaz, onu gerçeğine yakın anlayamazsak; bu sefer onun devamı olan ve ona esas olan Namaz'dan da gereği gibi faydalanamayız.

Şimdi, mes'eleye baştan başlayarak **"Ezan-ı Muhammedi"**nin sözleri üzerinde kısaca, olabildiği kadar araştırma yapmağa çalışalım.
Aslında, ondaki geniş manayı idrak edebilecek güçtede değiliz. Ama hiç olmazsa, bazı başka özelliklerinin de olduğunu bilelim de biraz daha bakışımızı değiştirelim.
Başta
4 tane **tekbir,**
2 tane **ALLAH'a şehadet**,
2 tane **Rasülüllaha şehadet**,
2 tane **hayye ale's-salat,**
2 tane **hayye ale'l-falah**, tekrar
2 tane **tekbir** ve
1 tane **kelime-i tevhid** var.

Bu sıralamanın bir özelliği olmalı ki bize günde beş defa içeride beş defa dışarıda tekrar tekrar okutuyorlar.

Müezzin ezan okumaya başlayınca biz müslümanlar, sadece ezanın **"SAVTINI"** yani **sesini** duyuyoruz.

Müezzinin sesi güzelse, ne kadar "**güzel okudu**" diyoruz.
Güzel okudu da, okuduğu ne idi acaba?...
Ve de oradan bize verilmesi gereken şifre ne idi?....

Çünkü:
Müezzin yukarıdan sesleniyor, bizler de aşağıdan dinliyoruz.
Arada bir iletişim, bir şifre ve gelen bir haber var.
Neydi veya nedir bu haber?...

Şimdi tekrar başa dönüp **"Ezan-ı Muhammedi"**nin sözelerini incelemeye başlayalım.

Başta
4 tane tekbir, **"ALLAH-u Ekber"** var,

evvela **“ALLAH-u Ekber”** nedir? buna bakalım:

Genel manada Türkçeleştirildiginde “**Tanrı uludur**” diye ifade edilmiştir.

Yer yüzünde konuşulan bütün dillerde, gerçek manasından çok farklı olarak (Tanrı, God, Dieu, Nirvana, Yahova) gibi tek kelime ile ifade edilen **“ALLAH”** c. c. lafzını büyük mütefekkir Muhyiddin-i A’rabi Hazretleri,

“İsm-üz-zat, cemi-üs sıfat, esma-i mütekabile ve sıfat-ı mütezatte cem’inin ehadiyetine ALLAH c.c. denir.”

Yani

“**Zatinin ismi, sıfatlarının kapsamı, zıt isimlerin topluluğu, ve zatî sıfatlarının tamamının toplu halde aldığı isme, ALLAH c.c. denir**” diye tarif etmiştir.

Büyüklerimiz ALLAH c. c. lafzı üzerinde çok geniş açıklamalar yapmışlar,
ALLAH c.c. lafzının **semavî** olduğunu,
ALLAH’ın c. c. kendi kendine verdiği bir isim olduğunu,

bazı lügat alimleri **“elehe yelehu”** sözünden kaynaklandığını ifade etmişlerdir.

Bazı büyüklerimiz de harflerinin ifadelerini izah yoluna gederek,

(الله)

baştaki (ا) **“elif”** (ل) **“lam”**ın **“elif lam”** takısı (tahsis) olduğunu,

esas **zat** isminin sondaki (ه) **“HU”** olduğunu,

bazıları (الله)

baştaki (ا) **“elif”** in **“ehadiyyeti”**ni,

birinci (ل) **“lam”**ın **“ulühiyyeti”**ni,

ikinci (ل) **“lam”**ın **“risaleti”**ni,

(ه) **“hu”**nun **“hüviyyeti”**ni ifade ettiğini söylemişlerdir.

Bazıları da (الله)

baştaki (ا) **“elif”**in on iki (**12**) **noktadan** meydana geldiğini

bunlardan yedi (**7**) noktanın **nefis mertebeleri** olduğunu,
beş (**5**) noktanın da **beş ilahi mertebeyi** ifade ettiğini
ve bu **“elif”**in muhtelif şekillere büründürülerek **diğer harfler**i meydana getirdiğin! açıklamışlardır.

(*Mevlam nasip ederse, gelecekte nefs’in hakikati, işlevi, varlığı, özelliği, mertebeleri, faaliyeti hakkında özel bir yazımız olacaktır*).

Burada özellikle belirtmek istediğimiz husus **ALLAH** lafzının, **Tanrı** kelimesiyle eş değerde tutulup onunla mana bulması mümkün olmadığıdır.

Eski **Şaman** dinine mensup ateşperest milletlerin güneş doğarken ona secde ettikleri, taptıkları zamanda **tan** yerinin aydınlanması hükmünde olan **TAN'**rı sözcüğünü kullanmaları ile gerçek **"ALLAH"** lafzının ifadesi bir olur mu?...
Ancak başka karşılık kelime de olmadığı için genel manada Tanrı kelimesi kullanılıyor.

İşte bizler de gaflet hali ile ALLAH dersek Tanrı hükmünden başka bir şey dememiş oluruz. Eğer uyanıklık ile söylersek yukarıda az da olsa ifade edilen manaları idrak edip bilinçli bir gönülle gerçeğine yakın söylememiz mümkün olacaktır.

Kebir büyük **Ekber** ise, en büyük demektir. Fakat en büyük derken, sanki başka bazı büyükler varmış da onların arasında ALLAH en büyükmüş, manası çıkarılmamalıdır.

"ALLAH-u Ekber", Allah en büyük manasına ama, bunu çok iyi düşünmez ve tefekkür mertebesinde hayalimizde var ettiğimiz bir Tanrının büyüklüğü değil, gerçek İlah olan ALLAH-u Teala hazretlerinin büyüklüğünü anlamaya çalışmamız gerekmektedir.

"ALLAH-u Ekber" deyen kişi, aklında, zihninde, olan veya hayal gücü ile kendinin varettiği tanrılardan, rablardan, putlardan ve sair sevdiklerinden arınmış olarak gerçek rabbına ulaşma yoluna girmiş olmaktadır.

Görülüyor ki "ALLAH-u Ekber" yerine "Tanrı Uludur" sözünü kullanmak yeterli olmamaktadır.

Sevgili kardeşim: ALLAH c.c. öyle bir ALLAH'tır ki c.c. O'nu **"Zat-ı mutlak"** yönüyle anlamamız mümkün değildir.
Bu hususta Efendimiz "**ALLAH'ın zatını tefekkür etmeyiniz**" diye tavsiyede bulunmuştur,
O'nu ancak **"Zat-ı mukayyet",** sıfatları, esmaları, ve efalleri yönüyle idrak etmeye çalışmamız mümkün olabilmektedir.

Daha henüz kendi varlığını gerçek yönüyle idrak edemeyen, nefis perdelerini açamayan birim, bütün kainatı vareden mutlak varlığı nasıl idrak edebilir?...

ALLAH-u Ekber sözünün söylediğimiz veya duyduğumuz zaman bunu öz ve batın manasıyla **zat-ı mutlak** yönünden anlamamız mümkün değildir.
Fakat ortada bu hükmün olması dolayısıyla, imkan dahilinde O'nu zat-ı mukayyet yönüyle, akl-ı cüz'ümüzü, akl-ı kül'e ulaştırmaya çalışarak, ondan alabileceğimiz yardımla anlamaya çalışmamız mümkün olabilecektir. Buna çok ihüyacımız vardır.

"ALLAHÜ EKBER" ***Tekbirleri***

Tekbir getirmek: ALLAH'ın birliğini ilan etmek, ve o **"tek"**tir, **"bir"**dir demek olduğuna göre,
dört defa tekrarlanması,

dört mertebesi itibariyle de yüceliğinin anlaşılması gerekir, demek olmaktadır.

İşte eğer sen ALLAH'ın varlığını en geniş manada anlayamazsan, hiç olmazsa birinci tekbir düzeyinden anlamaya çalış. Yani en alt düzeyden, burada ifade edilen "ALLAH-u Ekber" in ne demek olduğunu anlamaya çalış.

En alt derken, aslında işin altı da üstü de yoktur ama, ifade bakımından böyle deniyor.

En alt: "Fiiller alemi" **"ef'al mertebesi",** yaşadığımız bu alem, bu alemin karşılığının ifadesidir.

Müezzin veya biz **birinci tekbir** olarak "ALLAH-u Ekber" dediğimiz zaman bütün varlıkta Hakk'ın varlığından başka bir varlık yoktur,

yani **"la faile illallah"** hükmünü gerçek manası ile yaşamamız gerekir.

Bu tekbirde "ALLAH-u Ekber" dendiği zaman, bütün madde aleminin meydana getiricisi, yaşatıcısı, bakıcısı, devam ettiricisi, özü, varlığı ALLAH'tır, büyük ALLAH demektir.

İkinci tekbiri getirdiğimiz zaman **esma** aleminin düzeyinde yani bu alemi meydana getiren manalar alemi, **"Esmaül hüsna"** ALLAH'ın güzel ve sonsuz isimlerinin bulunduğu alem olduğunu düşünürüz.

İkinci tekbirde **"Esma alemi"** de ALLAH'a mahsustur, ondan gayrıya yer yoktur. Tekrar edilen tekbirle bu idrak ve yaşam olgunlaşır.

Üçüncü tekbire geçildiği zaman **sıfat** mertebesinde de "bütün benlikler, varlıklar ve bunların özleri ALLAH'ındır, ALLAH'a mahsustur" hükmü gerçek hali ile ortaya çıkar.

Dördüncü tekbire geçtiğimiz zaman orada artık "ALLAH-u Ekber" lafzı **"ALLAH-u Ahad"** olur. Çünkü burası **Zat** bölgesidir.

İrfan ehli dördüncü tekbirin **"ALLAH-Ahad"** olduğunu bilir, fakat yine genel söyleniş şekliyle söyler. Neticede oranın **"ALLAH-u Ahad"** olması **"Ahadiyyet"** mertebesi itibariyledir.

"Ahadiyyet" mertebesi, **"Vahidiyyet"** mertebesinin üstündedir.

Hal böyle olunca dördüncü tekbirin özelliği değişmektedir. Çünkü alt mertebelerde varlıkların zuhurları, manaları, özellikleri mevcutken **"Ahadiyyet"** mertebesine geçildiği zaman, artık orada **"Ahadiyyeti sırfı zatî"** durumu söz konuşu olduğundan herhangi başka bir varlıktan bahsedilmeyeceği için, **"büyüktür"** sözü, kendine bir ifade bulamaz.

Orada **"hüviyeti"** ve **"inniyeti"** ile tek bir Zat, **"mutlak varlık"** mevcuttur.

O halde artık orada sadece **"ALLAH-u Ahad"** hükmü geçerli olur.

Çünkü (*İhlas Suresi112/1)*

﴿ قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ ﴾

"kul hüvallahü ehad" dır.

İşte tekbirleri bu şekilde tefekkür etmeğe çalışmalıyız.

Yukarıdaki ifadeleri özetlersek;

Birinci tekbirde, **ef'al aleminin** Hakk'ın varlığı ile var olduğunu

"la faile illallah".

İkinci tekbirde **esma aleminin** de Hakk'ın varlığı ile var olduğunu
"la mevcude illallah".

Üçüncü tekbirde de **sıfat alemin de** ALLAH'ın varlığı ile var olduğunu
"la mevsufe illallah".

Dördüncü tekbirde ise, **Zat alemi** dahi ALLAH'ın varlığı olduğu
"la ma'bude illallah"
ve gerçek ifadesi ile **"la ilahe illallah"** sözünün hakikati söylenmiş olur.

"ef'al", "esma", "sıfat", mertebelelerine geçince
sadece **"Ahadiyyeti sırf-ı zati"** mertebesi kalır.
Bunun da ifadesi, **"ALLAH'u Ahad"** olur.

Hal böyle de olsa, yine de bütün tekbirler "ALLAH-u Ekber" diye okunur, bu bir irfan ve idrak işidir aziz kardeşim.

Hazır mevzuumuz tekbir iken onun namaz içerisindeki özelliklerinden de kısaca bahs etmeğe çalışalım.

(Ankebut Suresi 29/45)
وَلَذِكْرُ اللّٰهِ اَكْبَرُ
"vele zikrullahi ekberu"
ve elbette zikrullah/Allahın zikri ekber/daha kebir, büyük

Cenab-ı Hak Kur'an-ı Keriym de, en büyük zikrin ALLAH c.c. isminin zikri olduğunu beyan ediyor,
ve yine baktığımızda ifadelerin içerisinde en çok tekrar edilen kelimenin **"ALLAHu Ekber"** olduğunu görüyoruz.

Ezanlar dahil, bir günlük beş vakit (**5**) namaz içerisinde (**281**)
ve ayrıca da **bir** tek, **tekbir** vardır.
Namazda her hareketimiz tekbir ile başlar ve seyreder.

Ey irfan ehli olmak isteyen kardeşim, bunları anlamaya çalışalım.

Bahsimiz namaz olmadığı halde tekbirlerin izahını yaparken, konu ile yakın ilgisi dolayısıyla bir hususu burada belirtmekte fayda mülahaza ediyorum.

Şunu bilelim ki Cenab-ı Hak Mi'rac gecesi Efendimize **beş vakit namazı** en alt sayı olarak herkesin kolayca yapabileceği şekliyle bildirdi.
Yani **"asgari müşterek",**

Kurbiyyet ehline ise **"Salat-u daimün"** denen elli (**50**) vakti bildirdi.
daha azı **kırk** (40) vakit,
daha azı **otuz** (30) vakit,
daha azı **yirmi** (20) vakit,
daha azı **on** (10) vakit,
daha da azı **beş** (5) vakit oldu.

Cenab-ı Hakk'ın söylediği hüküm geçersiz olamaz.

Buradaki sır, genel hükümlerle birlikte özel hükümlerin de varlığını idrak edip, irfaniyetimiz kadarıyla bunları tatbik etmeğe çalışmaktır.

Yukarda bahsi geçtiği üzere günde elli (**50**) vakit namaz kılmış olsaydık
her gün namazlarımız içinde iki bin sekiz yüz on bir (**2811**)
ve ayrıca **bir** tekbir getirmiş olacaktık.

Biz yine meseleye beş (**5**) vakit hesapları ile bakalım.
Sondaki ayrı tek tekbir, **ALLAH'ın birliğini**,
iki yüz seksen birin (**281**) son tekbiri, sendeki Hakk'ın birliğini,
iki yüz seksenin sıfırını (**28~~0~~**) çıkarırsak geriye kalır yirmi sekiz (**28**) ,
işte bu yirmi sekiz de, yirmi sekiz (**28**) peygamberi ifade edip, her paygamberin en az bir hasletini almak olur.

Sıfırı (**0**) ilave edersek, her peygamberden on (**10**) haslet almak demek olur ki, işte kemalat yolu da budur.

Daha nice sonsuz manaları ifade eden tekbirler bölümünü burada bitiriyorum. Mevlam cümlemize her şeyin gerçeğin! araştırma şevkini versin.

"EŞHEDÜ ENLA İLAHE İLLALLAH"

Dördüncü tekbirden sonra gelen **şehadetlere** gelince, bunlar tekbirleri anlattığımız şekilde, en azından bilgi olarak veya ilim mertebesinden **"İlm-el yakıyn"** olarak idrak edilebilir.

Eğer gayret edebilirsek;
"eşhedü", "**ben görüyorum ki**"
"en la ilahe illallah", "**ondan başka ilah yoktur, ancak o vardır**"**,** hükmünü gerçeğine yakın anlamaya çalışmış oluruz.

Fakat bu **Şehadeti** söyleyebilmek için baştaki tekbirleri güzel getirmemiz lazımdır. Bir işin başı güzel olmadıktan sonra devamı hiç olmaz.

Bir kimse her hangi bir olayı görmediği halde **"ben bunu gördüm"** diyerek hakimin karşısında şahitlik ettiği zaman ne olur?...
bunun adına yalancı şahitlik denir. Yalancılığı meydana çıkınca suçunun derecesi kadar da ceza görmesi kendisine müstehak olur.

İşte eğer bizler de Hakk'ın gerçek varlığını, özelliğini, idrak etmeden "**Eşhedü en la ilahe illallah"** diyorsak bir bakıma yalancı şahit hükmündeyiz demektir.
Ancak bu işi kasden yapmıyoruz, gafletten yapıyoruz, art niyetimiz ve başkasına zarar verdiğimiz yok.
Bu bakımdan, saflığımız ve kötü niyetimiz olmaması dolayısıyla yalancı şahit durumuna inşeallah düşmüyoruzdur. Ancak, gafletle yapılan her şey, gereken faydayı sağlamaz.

Dünyaya gelmekten maksat azami derecede menfeat sağlamaktır. Bu beşeri manada anladığımız maddi yönlü bir menfeat değil, ahirete dönük bir menfeattir ki, burada ne kazanmışsak orada onlar lazım olacaktır.
Zaten Ayet-i Kerimede, *(Bakara Suresi 2/110)*

وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ

ve ma tükaddimu lienfüsiküm min hayrin teciduhü ındellahi

ve hayırdan enfüs/nefisleriniz için takdim ettiğiniz/önceden gönderdiğiniz

ındellahi/allahın indi/katı

teciduhü/onu vücud eder/bulursunuz

"iki elinizle ne takdim etmişseniz, onu bulacaksınız" buyurulmuştur.

İşte bunları böyle düşünürsek **"Eşhedü"** dediği zaman insan,
gerçeği ile görmese bile, hiç olmassa **düşünce** mertebesinde **"Eşhedü"** derken
"görüyorum ki" yerine "düşünüyorum ki",

"La ilahe illallah" "ALLAH'dan başka ilah yoktur" der.

Bu durumda gerçekten **görüş** mertebesine ulaşamamış olsa bile, hiç değilse bunu **biliş** mertebesi itibariyle söylediğinden, bu işin **ilim** yollu böyle olduğuna şahidim demiş olur.

Netice itibariyle "**düşünüyorum ki bu böyledir**" hükmüyle, **"gördüm"** kelimesini ifade etmiş olur.

Mealen, "**düşünüyorum ki ALLAH'tan başka ilah yoktur**" dediğimiz
birinci şehadette, **"afak"**ta yani zahirde, ALLAH'tan başkası yoktur.
İkinci şehadette, **"enfüs"**te yani kendinde de ALLAH'tan başkası yoktur.

Diğer bir ifadeyle dışarıya baktığın zaman, dışardaki varlıkların Hakk'ın varlığından başka bir varlık olmadığını **idrak** edersin

ve sen de bu alemin içinde bulunduğuna göre sende var olanın da Hakk'ın varlığından başka bir şey olmadığını anlarsın.

Böylece;

Birinci şehadete	genel anlamda	**"zahirî şehadet",**
İkinci şehadete de	genel anlamda	**"batınî şehadet"** denir.

Bunlardan

zahiri şehadet	**"ilm-el yakıyn",**
Batınî şehadet	**"ayn-el yakıyn"** mertebeleridir.

İşte bu hususları iyi anlamaya bakalım sevgili kardeşim.
Özetle:

Gafleti at, → gerçeğe yönel;
kabuğu bırak, → özü al;
satıhtan geç, → dibe dal.

Burada kısaca, bir hatıramı yad etmek isterim.

Günlerden bir gün Efendi babam hastalanmış ve hastahaneye yatmış idi. Oldukça ağır seyreden hastalığı süresinde kendisini ziyarete gittiğim bir seferinde yarı dalgın halde yattığı yerden fakire, **"eşhedü en la ilahe illallah"** ne demektir? Onu anlatmaya ve irşadetmeye çalışıyordu, Mevlam rahmet eylesin.

Ayrıca **şehadet;**
Dört tekbirin dört mertebesini de gerçek manada anlayıp o hallere **şahitlik** etmek, Hakk'ı bütün zuhurları itibariyle kabul ve tasdik etmektir.

"EŞHEDÜ ENNE MUHAMMEDÜRRASÜLÜLLAH"

"**Ve yine görüyorum ki Muhammed (S.A.V.) Hakk'ın Rasülu ve Peygamberidir".,**

Rasül; İrsal eden, ulaştıran, gönderilen manasınadır.
Hani postacı nasıl mektubu ulaştırıyor.

Nebi **"haberci",**
Mürsel ise **"haber ulaştıran",**
yeni bir şeriatle gelen,
yeni bir şeyler getiren demektir.

"Eşhedü enne Muhammedürrasülüllah".
"**Ben muhakkak görüyorum ki, Muhammed (S.A.V.) onun Rasülüdur**."

Şimdi bu kelimenin biraz araştırmasını yapalım.
Yukarıda da bahsettiğimiz gibi, **afakta** yani **zahirde**, en azından bunun böyle olduğunu **"Düşünüyorum ki"** denmek istendiğini ifade etmiştik.

Bir diğer ifadeyle bunu okuyan kişi "Hazret-i Muhammedin (*evvelce bahsedilen o yüce gücün*)
- ef'al alemine,
- birimselliğe ve
- insanlara dönük olarak

ALLAH c.c. den haber getirmesi Rasülluk'tur. Ben bu hali görüyor ve böyle olduğunu tasdik ediyorum" demektedir.

İnsanoğlu, ne kadar kendi varlığının hakikatinin, Hakk'ın varlığının hakikati olduğunu düşünse de; bunun teferruatını bilmesi mümkün değildir.
Ancak bir **haberci** gelecek ki; o haber versin; şöyle, şöyle deyip izah etsin; karşısındaki de **"eşhedü"** desin yani "**gördüm**" desin.

İşte Hazret-i Peygamberin diğer peygamberlerden üstünlüğü ve en son gelişinin sebebi, yukarıda bahs edilen **dört tekbirin mertebesinin** ayrı ayrı haber verip izah etmesindendir.

İlk gelen peygamberlerin bir kısmı **birinci tekbiri** haber verebildi.
Daha sonra gelenler **ikinci tekbiri** haber verebildi.
Daha da sonra gelenler **üçüncü tekbirin** bir kısmını haber verebildiler.

Aleyhissalatu vesselam Efendimiz ise, bütün **dört tekbirin tamamını** en geniş ihata ve ifadesiyle haber verdi.

İşte **zahirî** ve **batını** anlamlarıyla kişi "görüyorum, düşünüyorum, en azından biliyorum ki Hazret-i Muhammed denilen **Habibullah;** insanlığa **bu dört mertebeden** de haber getirdi, bunu müşahede ediyorum" demek bilincine varmış olur.

Ezan-ı Muhammediyi başından itibaren buraya kadar bu şekilde idrak edebilen kişi, dördüncü bir cümleye daha muhatap olmuş oluyor.
Nedir o?.. **"Hayye ale's-salat"**

"HAYYE ALE'S-SALAT"

Sıra buraya geldiği zaman **"haydin namaza"** diye fiiliyat da başlamış oluyor.
Buraya kadar olan kısım bilgi, düşünce, yaşantı babında idi; buralarda **fiiliyat** yoktu. İşte namaz **fiilî** olarak bu sözle başlıyor.

"Haydin namaza", diye tercüme edilen lafız aslında, **"Haydin salata"** şeklindedir.

Namaz diye tercüme ettiğimizde gerçek **"salat"** hükmü çok değişikliğe uğramış oluyor.
Nasıl **"ALLAH-u Ekber"** sözünü "**Tanrı Uludur**" sözü tam manası ile karşılıyamıyor ise,
"salat" sözünü de "**namaz**" sözcüğü tam olarak karşılayamıyor.

Namaz dendiği zaman bu söz sadece fiiller mertebesinde beden hareketleriyle yapılan **"salatı"** yani **fiili namazı** ifade edebiliyor.

Halbuki **"salat"** kelimesi bütün mertebelerde ve cümle makamlarda yaşayan kimselerin kıldıkları namazlarının tümünü ifade edmektedir.

Birinci **"haydin salata"** zahir manasıyla **beden** mertebesindeki namaza davettir.
ikinci **"Haydin salata",** batın manasıyla **gönül** alemindeki namaza, yani gerçek salata davettir.

Bu davete
evvela **beden ile** cami kapısından girilerek,
sonra da **mana** yönünde beşeri benlikten geçip, **gerçek benliğe** dönmek suretiyle icabet edilir.

İnsan cami kapısından içeri girer ama ne yazıkki kendi içine kolay kolay giremez.
Kendinde yaşadığını sanır ama gerçekte kendinin dışında yaşamaktadır.
O istediği kadar "**camiye girdim, namazımı kıldım**" desin, ancak **birinci salat** hükmünü yerine getirmiş olur.

Fakat mühim olan her iki yönün de faaliyete geçirilmesidir. O yüzden biri **zahiri**, biri de **batınî** olmak üzere ikili okutulmaktadır.

İslam dini içerisinde görüldüğü gibi bir çok guruplar vardır. Bunlardan bazıları **tamamen zahir yönü tutmuşlar**; yani birinci yönü tutmuşlar, "biz bunu bilir, bunu yaparız" deyip tefekkür mertebesine geçememişler.

Bazı guruplarda “Fiillerle ilgimiz yok biz o halleri geçtik, geriye dönüp ilk okulu mu okuyacağız?” aldanmasına kanıp, “biz mana aleminde yaşıyoruz, fiiller insanı belirli alışkanlık ve şartlanmalara görütür, biz bunlara önem vermeyiz, sadece mana aleminde faaliyet gösterir, gönül aleminde çalışırız” diye **sadece ikinci yönüne** uyup onu tatbike kalkarlar.

Fakat birinci mertebenin tatbiki olmadan, zaten ikinci mertebinin de hakikati ortaya çıkmaz. Böylece yaşantılarında kargaşaya düşerler, çözülemeyecek durumda bocalayıp dururlar.

Gerçekte hem **zahir** mertebesindeki fiillerin ortaya çıkması,
hem de **mana** yönündekilerin yaşanması gerekir.

Eğer birinden birini terk edersek **“Kemal”** ehli olamayız.
Zahir ve **batın** her iki yönüyle bütün özelliklerinin ortaya konması gereklidir.

“HAYYE ALE’L-FELAH”

“Hayye ale’l-felah” dendiği zaman, bu duruma gelmiş olan kimsenin felahı yani kurtuluşu mutlaktır. O da onun için böyle diyor zaten. Yani felah bulmuş, kurtuluşa ermiş olmalısınız; o huzuru, o hali, o güzel yaşantıyı yaşayabilmelisiniz ki gereği gibi faydalanasınız. Yahud da kendinize gelesiniz demek istiyor.

Zahir ve **batın** iki defa olmak üzere **“haydin felaha, haydin felaha”** diye tekrarlanıyor.

Kur’an da (Yunus Suresi 10/25)
وَاللّٰهُ يَدْعُوا اِلٰى دَارِ السَّلَامِؕ ﴿٢٥﴾
“vallahü yed’u ila darisselami”
ve Allah davet/dua eder, çağırır selam/esenlik dar/diyar, yurduna **değin**
yani
“ALLAH sizi selamet evine davet eder” buyurulmaktadır.
İşte felaha ve selamet evine davet aynı hükmü taşıyorlar.

Özetle buraya kadar olanları iyice anlamağa çalışırsak, zahir ve batın felaha ve selamete ulaşmış oluruz. Alemde bundan daha güzel bir hal olur mu?...

“KAD KAMETÎS-SALAH”

Yeri gelmişken, Kamet getirilmesi sırasında söylenen bu lafıza da kısaca bakalım.
Genelde **“Namaz başladı”** diye ifade edilen, bu sözü sıra gelince, daha evvelki oluşumlarla namaza başlamaya hazır olan kişi bu sözle ayağa kalkar ve Hakk’ın huzurunda durmaya en güzel bir namzet olmuş olur.

“ES-SALATU HAYRUN MÎNE’N-NEVM”

Sabah namazlarında Bilal-i Habeşî hazretlerinin ilavesine sebep olduğu
"es-salatu hayrun mine'n-nevm"
yani "**namaz uykudan hayırlıdır**", sözü,
birinci manada: "yatakta uyayacağına kalk ibadet et, bu senin için daha hayırlıdır?
ikinci manada; "ey can! Gaflet uykusundan uyan, uyur gezer olma, uyku halinden uzaklaş, buraya kadar bellediğin şeyleri göz ardı etme, daha dikkatli yasa, değerli vakitlerini heba etme, benlik ve varlık uykusina yatma, daha şimdiden uyan. Azrail geldiğinde uyanmaya çalışırsan çok geç kalmış olursun", diye hitap edildiğini idrak etmek gerekir.

Yukarıda belirtilen halleri anlamaya çalışan kişi zaten uyanmış demektir, buradaki ikaz, uyandıktan sonra tekrar uykuya (**zahirde** ve **batında**) dalma demektir.
Mevlam yardımcımız olsun.

İşte baştan itibaren söylenen kelimelerin gerçek manalarım anlamaya çalışırsak,
gelinen **ikinci tekbirlerde** ALLAH'ın büyüklüğünü daha geniş manada anlamak mümkün oluyor.
Şehadetleri, salat-ı, felah-ı geçtikten sonra tabii ki ALLAH'ın varlığını daha geniş manada idrak etmek yolu açılacaktır.

"ALLAHU EKBER"

Başta **dört** mertebede yaşanan tekbirlerin hükümleri, burada **zahir** ve **batın** olmak üzere diğer belirtilen kemalatlarla birlikte **iki** defa söylenmesi kafi gelmektedir.
Bunlardan birincisinde **alemler mertebesinde** "ALLAH-u ekber"
diğerinde ise **kendi varlığındaki** "ALLAH-u ekber" müşahedesi olmaktadır.

"LA İLAHE İLLALLAH"

En son gelen **"Kelime-i tevhîd"** dediğimiz **"La ilahe illallah"** da;
hem **dışarda**, hem **kendi varlığında** gördüğün ALLAH-u ekber'i **tamamen tek'leme** bir'leme hüviyetinde olmaktadır, buna da **tevhid** denir.

"Kelime-i tevhid" nedir? Şimdi dört mertebede onu görelim.
Yukarıda bahsi geçti ama, başka mevzu içinde anlatıldı. Burada müstakil olarak düşünmek gerekiyor.
"La ilahe illallah" lafzında,
"La" yok, hayır, nehiy, kaldırma manasına geliyor.
Yok olan ya da kaldırılan ne? **"İlahe"** ilahlar yok,
illa ancak var ama **ALLAH** var.
Birinci **ef'al mertebesindeki** ifadesi budur, ilahlar yok ancak ALLAH var.
İkinci mertebesindeki ifadesi, yani **esma** alemindeki ifadesi;
maddeleri maydana getiren esmalar yok, yani hayalimizde ötelerde zannettiğimiz bazı varlıklar yok.

Birincide taşlar, topraklar, putlar yok:
İkincide hayalimizde var ettiğimiz tanrılar, ilahlar yok. **"İlla"** var ama ancak **ALLAH** var.

İşte üçüncü yönü de

“la ilah” alttaki **ef’al** alemi, **esma** alemi **yok**

“illa” var ama, ancak **sıfat** bölgesi itibariyle ALLAH’ın gerçek varlığı var. Çünkü orada **“la ilahe”** ilah yok manasına, fakat **“illa”** var, ama ALLAH’ın varlığı olarak var.

Buradan geriye dönerek baktığımızda;

Ef’al aleminde seyr etmiş olduğumuz putlar, şunlar, bunlar yok.

“İlla” var ama **ALLAH’ın varlığı** olarak var.

Esma alemindeki hayalde, var zannettiğimiz isimlerin varlığı var olarak zannettiğimiz şeyler yok.

“İlla”, var ama **Hakk’ın esması,** Hakk’ın isimleri olarak var.

Kendilerine ait bir hassaları yok.

Üçüncü mertebedeki **Sıfat** aleminde, hiç bir vasıflanmış nesne yok.

“İlla” var ama ancak **ALLAH’ın sıfatları** olarak var.

Dördüncü mertebede ise, hiç bir varlığın **zatı** yok.

“İlla” var ama ancak **ALLAH’ın zatı** ile var.

“Tevhid-i efal” → **“la faili illallah”**

“Tevhid-i esma” → **“la mevcude illallah”,**

“Tevhid-i sıfat” → **“la mevsüfe illallah”,**

“Tevhid-i zat” → **“la ilahe illallah”.**

.

Cenab-ı Hak bizlere **“la ilahe illallah”** hükmünü **zatı** ve **sıfatları** itibariyle bildirmiş.

Ef’al ve **esma** yollu tevhidini idrak edemezsek gerçek kelime-i tevhidi idrak etmemiz çok güç olacaktır.

Mevlam izin verirse daha sonra hazırlamakta olduğum *“Kelime-i tevhid”* isimli başlı başına bir kitabımız olacaktır. Orada bu konuda çok geniş izahat verilecektir. Burada bu kadarı ile yetiniyorum. Cenab-ı Hak idrak ve fehmimizi arttırsın.

Ezan-ı Muhammedînin
dışarda okunuşu **zahiri** davet,
içeride okunuşu **batını** davettir.

Bazı yörelerde kametin **tekli** okunuşu, dışta okunanların her yönüyle idrak edildiğini, bunların artık tekrarlanmaya gerek kalmadığını,

tek okunduğu halde gerçek manalarının anlaşıldığını ifade etmektedir.

Bir başka yönden de bakarsak, ezan dışardaki müslümanları camiye, camidekileri gönüle, gönülde olanları da gerçek manası ile ALLAH’a davet etmektir.

Kim ki bu davetleri sırası ile duyar, tatbik edip uyar, işte gerçekten kendini bulup kurtuluşa erenlerden olur.

ALLAH c.c. cümlemize Ezan-ı Muhammedinin gerçeğin! idrak edip, fehim ve yaşantısını versin. Amin.

Cabir b. Abdullah (Ensari) Radiyallahu anhümadan, şöyle demiştir:
Rasülüllah (S.A.V.) buyurdu ki:
“Her kim ezanı işittiği zaman,
“allahümme rabbe hazihid da’vetit tammeti
ves salatil kaimeti ati seyyidena muhammedenil vesilete

vel fadilete ved deracetir rafiate (ved derecetel vasıate)
veb'ashü mekamen mahmuden
ellezi ve'ad'tehü inneke la tuhliful miad".
Derse, kıyamet gününde şefeatim ona helal olsun.
Türkçesi;
"ey şu tamam davetin ve hazır namazın Rabbı olan ALLAH'ım Muhammed'e vesileyi, fazileti, ve yüksek dereceyi ver. Ona vaad ettiğin öğülen makarna gönder. Şübhesiz ki sen vadinde duransın."

Hazret-i Rasülüllah'ın şefaatına hangi insan nail olmak istemez ki ALLAH c.c. cümlemize onun şefaatim nasib etsin. Amin

Eğer gerçekten onun şefaatına nail olmak istiyorsak elbette ki gereğini yerine getirmemiz icap edecektir.

Ezan-ı Muhammedi bölümünü burada bitiriyorum, sizler muhakkak ki bu yazıların fevkinde ondan feyiz alıyorsunuzdur.
Cenab-ı Hak'tan daha da ziyadeleştirmesini niyaz ederim.
Çalışmak bizden, tevfik ve yardım ALLAH'tan dır.

NECDET ARDIÇ
TEKİRDAĞ
(04.09.1995)

— KİTABIN YAZARI —

1938 senesinde Tekirdağ'ında üç çocuklu bir çiftçi ailesinin ortanca çocuğu olarak dünyaya geldi.

İlkokulu bitirince terzilik mesleğine yöneldi. Bu arada eğitimini özel olarak geliştirmeye çalıştı.

O zamanın eski cami imamı ve Kur'an kursu öğretmeni olan Muhterem Hafız Behçet Toy Hocaefendi'den Kur'an ve tecvit dersleri aldı.

Aynı senelerde Çiftlikönü camii imamı olan Muhterem Ahmet Elitaş Hocaefendi'den arapça ve tefsir dersleri almaya başladı.

Onsekiz yaşlanna geldiğinde **“Marifetullah”** “ALLAH BÎLGİSİ”nl öğrenmeyi şiddetle artzulamaya başladı.

Bu arada araştırmalarını sürdürürken, bir vesile ile zamanın büyük alimi ve mutasavvufu Muhterem Mehmet Hazmi Tura Efendi’nin sohbetlerine katılmaya başladı.

Kendisi Beyazıt Camiinde Mesnevi okutur ve de Süleymaniye Kütüphanesi’nin müdürlüğünü yapmakta idi. Zatından büyük feyz ve bigller aldı.

Vefatından sonra yerine geçen hallfesi Mehmet Nusret Tura Efendi’ye intisab etti ve onun yanında uzun seneler tasavvuf çalışmaları yaptı.

Mehmet Nusret Efendi zamanın çok yüce insanlanndan tasavvuf bilgini, hak aşığı, Peygayber tutkunu bir zat idi. 1977 senesinde kendinde bulunan maddi manevi emanetleri ve görevini yazarımıza devretti. Kısa bir süre sonra da Ahiret’e intikal etti. ALLAH gani gani rahmet eylesin...

Ayrıca birçok Arif ve Kamil zatlarla da görüştü.

1964 senesinde evlendi, iki erkek çocuğu var. Halen hem tasvvufla hem de terzilikle uğraşmaktadır.

Yayınlanmış yedi kitabı vardır. Kitapları **“Gönülden Esintiler”** başlığı ile çıkmaktadır.

Daha birçok kitabı yayımlamaya hazırlıyor. ALLAH c.c. cümlemize dünya ve ahiret işlerinde kolaylıklar versin.